

Eläke-Fennia

2008

Toimintakertomus
ja tilinpäätös

Sisältö

Eläke-Fennia 2008

Toimintakertomus
ja tilinpäätös

4 Hallituksen toimintakertomus

13 Tilinpäätös

13 Tuloslaskelma

14 Tase

16 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

19 Tuloslaskelman liitetiedot

22 Taseen liitetiedot

30 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

36 Tunnusluvut

39 Tunnuslukujen opas

40 Hallituksen ehdotus voiton käytöstä

41 Tilintarkastuskertomus

42 Hallinnointi

42 Hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

46 Hallitus, hallintoneuvosto ja johto

50 Neuvottelukunnat

Hallituksen toimintakertomus 2008

Sijoitusympäristön muutoksia

Keväällä 2007 USA:n asuntomarkkinoilta alkanut rahoituskriisi laajeni vuonna 2008 kansainväliseksi epäluottamukseksi rahoitusmarkkinoita kohtaan. Alkuvuonna erityisesti finanssisektorilla toimivien yhtiöiden ongelmat kärjistyivät, kun oletukset luottotappioista kasvoivat. Talouskasvun hiipuminen näkyi ensin läntisissä teollisuusmaissa, mutta vasta globaalisti toimineen investointipankin Lehman Brothersin konkurssi syksyllä romahdutti täydellisesti luottamuksen globaaliin finanssijärjestelmään. Tämän seurauksena kaikkien varallisuuserien arvot heikkenivät voimakkaasti. Etenkin luottomarkkinoiden toimintakyky halvaantui. Luottoriskimarginaalit kohosivat ennätyskallisen korkealle ja rahoituksen saatavuus pääomamarkkinoilta heikkeni voimakkaasti.

Rahoituskriisi levisi loppuvuonna kaikkiin talouden toimijoihin. Globaali talouskasvu heikkeni voimakkaasti vuoden kolmen viimeisen kuukauden aikana. Euroalueen talouskasvu supistui vuoden 2008 aikana kolmena perättäisenä neljänneksenä; USA:n talouskehitys ei olennaisesti poikennut tästä. Myös kehittyvien maiden talouskasvu heikkeni voimakkaasti vuoden loppua kohden.

Rahoituksen saatavuus ja hinta muodostuivat ongelmaksi niin kotitalouksille kuin yrityksillekin. Inflaation vauhti hidastui vuoden aikana nopeasti, kun raaka-aineiden hinnat romahtivat kysynnän alentuessa heikkenevän talouskasvun myötä.

Talouden äkkijarrutus heikensi voimakkaasti yritysten tuloskehitystä loppuvuonna. Yritykset ovat reagoineet tulorahoituksen heikkenemiseen samalla tavalla kaikkialla maailmassa; lomauttamalla ja irtisanomalla henkilöstöä. Liiketoiminnan ennakoitavuus on heikentynyt olennaisesti kriisin laajentuessa kansainväliseksi taloustaantumaksi.

Keskuspankkien merkittävistä koronlaskuista huolimatta maailmantaloudellinen tilanne ei olennaisesti muuttunut loppuvuonna, vaan rahoituskriisi laajeni talouden muille sektoreille. Reaalitalous heikkeni kaikkialla maailmassa ennennäkemättömän voimakkaasti viimeisellä kvartaalilla. Vuosi 2008 päättyi tilanteessa, jossa maailmantalous oli syvimmässä talouskasvun supistumisen kierteesä sitten toisen maailmansodan. Useat valtiot ovat esitelleet talouden elvytyspaketteja piristääkseen taloutta tai vaimentaak-

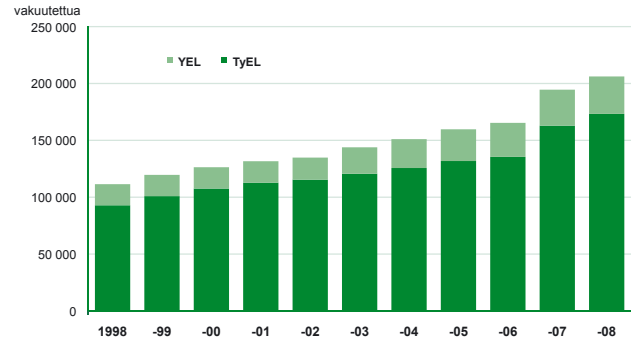
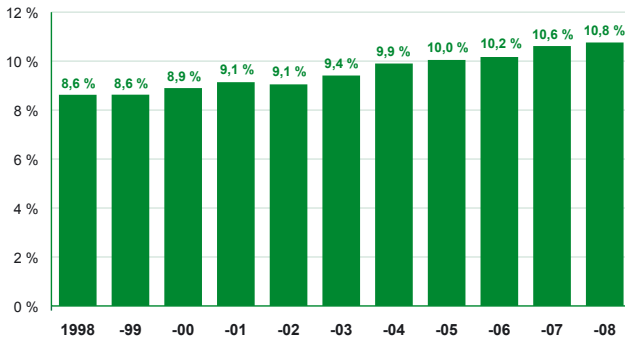
seen talouskasvun hidastumista. Elvytyspakettien toteuttaminen ei ole kuitenkaan ongelmatonta ja niiden käytännön vaikutukset jäävät nähtäväksi vuoden 2009 aikana.

Suomen talous selvisi vuonna 2008 talouden myllerryksestä monia muita läntisiä maita paremmin. Euro oli kohtuullisen vakaa vahvistuen kuitenkin puntaan ja dollariin nähden vuoden aikana. Korkotaso oli matala etenkin loppuvuonna. Suomen valtion velkaantuneisuus on maltillinen, joten varoja elvytykseen on mahdollista löytää.

Toimintaympäristön muutoksia

Vuotta 2008 leimannut sijoitusmarkkinoiden äärimmäinen epävakaas aiheutti myös työeläkejärjestelmän sijoitustoiminnalle merkittäviä tappioita. Suomen hallitus reagoi rahoituskriisiin antamalla 17.10.2008 eduskunnalle esityksen poikkeuslaista (HE 180/2008 vp). Hallitus esitti, että eläkelaitosten sijoitustoimintaa ja vakavaraisuutta koskevia säännöksiä muutettaisiin väliaikaisesti. Tarkoituksena oli vahvistaa yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuutta siten, ettei eläkelaitosten tarvitsisi myydä mm. suomalaisia osakeomistuksiaan epäedullisessa markkinatilanteessa. Esityksessä ns. osaketuottosidonnaisen vastuuvelan määrää ehdotettiin nostettavaksi 10 prosenttiin vastuuvelasta vuosina 2008–2010. Lisäksi eläkerahastoja täydennettäisiin vuoden 2008 osalta vain rahastokoron kolmen prosentin verran ja vastuuvelkaan sisältyvää tasausvastuuta rinnastettaisiin tilapäisesti toimintapääomaan eläkelaitosten vakavaraisuuden tukemiseksi. Eläkelaitosten toimintapääoman vähimmäismäärää alennettaisiin ja se tehtäisiin riippumattomaksi eläkelaitoksen sijoitusjakaumasta. Hallituksen esitys vahvistettiin laiksi (853/2008) 22.12.2008 ja poikkeuslaki on voimassa vuoden 2010 loppuun asti. Käytännössä poikkeuslaki merkitsi sitä, että vuoden 2008 eläkevastuiden täydennystä vastaava tuotto siirrettiin poikkeuksellisesti toimintapääomaan ja lisäksi annettiin ns. osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun vastaanottaa enemmän osakkeista tulevia tappioita. Poikkeuslain lisäysten osalta Eläke-Fennian vakavaraisuusasteen määrä kasvoi arviolta noin 8,6 prosenttiyksikköä.

Uusi vakuutusyhtiölaki (VYL) ja työeläkevakuutusyhtiölain (TVYL) muutokset tulivat voimaan 1.10.2008. VYL:n uudistamisessa on otettu huomioon osakeyhtiölain

Eläke-Fennian markkinaosuus maksutulolla mitattuna ja vakuutetut 31.12.

kokonaisuudistus, joka tuli voimaan 2006. Myös keskinäisiin vakuutusyhtiöihin sovelletaan mahdollisimman pitkälle osakeyhtiölain säännöksiä. Uusi vakuutusyhtiölaki sisältää myös vakuutustoiminnan erityispiirteitä koskevan säännösten. Säännöstö koskee toimilupaa, vastuuvakaa, vastuuvelan katetta, kohtuusperiaatetta, toimintapääomaa, vakavaraisuuspääomaa, henkivakuutusta ja valvontaa. Yleinen osakeyhtiölaki ei sisällä näitä asiaryhmiä koskevia säännöksiä. Uudessa laissa on tarkistettu myös se, että sosiaali- ja terveysministeriölle ja Finanssivalvonnalle delegoitu norminantovalta on perustuslainmukainen.

VYL:n kokonaisuudistuksen yhteydessä tehtiin muutoksia myös työeläkevakuutusyhtiölakiin (TVYL). Suuri osa muutoksista oli teknisluonteisia. Lain mukaan työeläkeyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan on johdettava yhtiötä ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti. Johdon on myös otettava huomioon lakiin sisältyvät vakuutusyhtiöoikeudelliset periaatteet mm. yhdenvertaisuusperiaate ja huolellisuusvelvollisuus. Valvontatilintarkastuksesta on luovuttu ja valvontatilintarkastajan erityistehtävät on siirretty normaalin tilintarkastustoiminnan piiriin.

Laki Finanssivalvonnasta hyväksyttiin eduskunnassa 3.12.2008 ja uusi valvontaviranomainen aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa. Suomen Pankin yhteyteen sijoitetulle Finanssivalvonnalle siirtyivät Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston aikaisemmat tehtävät ja toimivaltuudet eräin vähäisin poikkeuksin. Finanssivalvonnan perustamismuutosten ohella muihin rahoitus- ja vakuutusmarkkinoita koskeviin lakeihin tehtiin tarvittavat lainsäädäntötekniiset muutokset. Finanssivalvonnan johtajan ja johtokunnan jäsenet nimittää eduskunnan pankkivaltuusto.

Tavoitteiden saavuttaminen

Eläke-Fennia menestyi uusmyynnissä hyvin vuonna 2008, mutta siirtoliikenteen maksutulo oli tappiollista. Vakuutuskanta kasvoi kuitenkin siirtokierrosten nettotuloksena yhteensä yli sadalla TyEL- ja YEL-asiakkaalla. Eläke-Fennia vahvisti asemaansa erityisesti pienyrityssegmentissä. Edellisvuoden markkinamurroksen jälkeen vuoden 2008 siirtovolyymit pienenevät.

Uusmyynnillä saatiin TyEL-vakuutuksia yli 3 500 kappaletta ja YEL-vakuutuksia lähes 4 200. Työsuhteita näissä TyEL-vakuutuksissa oli noin 7 900. Fennia-ryhmän ja Lähivakuutus-yhdistysten vahvan paikallisen läsnäolon ansiosta markkinaosuus uusmyynnissä on säilynyt huomattavasti suhteellista markkina-asemaa korkeampana.

Sijoitustoiminnan keskeisenä tavoitteena on toimintapääoman tehokas käyttö parhaan sijoitustuoton saamiseksi kaikissa markkinatilanteissa. Äärimmäisen vaikeassa finanssimarkkinassa Eläke-Fennian sijoitustulos oli tyydyttävällä tasolla. Sijoituksille saatu **tuotto** käyvin arvoin ennen liikekuluja oli tilivuonna -12,0 prosenttia. **Toimintapääoman** määrä oli tilinpäätöshetkellä 2,6-kertainen vakavaraisuusrajaan verrattuna. Toimintapääoman määrä pieneni 44 prosenttia eli 1 156 miljoonasta eurosta 646 miljoonaan euroon ja oli 12,9 prosenttia vastuuvelasta.

Kustannustehokkuutta painotettiin koko vuoden ajan kaikessa toiminnassa. Hoitokustannuslijäämää syntyi 12,7 miljoonaa euroa eli 25,8 prosenttia hoitokustannustulosta. Ylijäämä oli Eläke-Fennian historian suurin. Eläke-Fennian liikekulut koostuvat pääasiassa kahdesta suuresta erästä; henkilöstökuluista ja IT-kuluista. Kulujen optimointi on ollut avainasemassa tehokkuutta parannettaessa.

Toiminnan kehittäminen

Eläke-Fennian sähköisten palveluiden kehittämisessä oli painopisteenä kumppaniverkostolle tarjottavan ”Sähköisen Työpöydän” uuden version käyttöönotto toukokuussa 2008. Sähköisen Työpöydän avulla kumppanit pystyvät aiempaa paremmin palvelemaan Eläke-Fennian asiakkaita ja varmistamaan näin yhtiön asiakaspalvelun laadulle ja tehokkuudelle asetettujen tavoitteiden toteutumisen. Uusi palvelu on otettu erittäin hyvin vastaan ja Sähköisen Työpöydän käyttö on vuoden aikana moninkertaistunut.

Sähköinen asiointi Työnantajien Online -palvelun kautta on vakiinnuttanut asemansa keskeisimpänä TyEL-vuosi- ja työsuhde- sekä kuukausi-ilmoitusten asiointikanavana. Perintätoimistoyhteyden rakentaminen sähköiseksi toi osaltaan kustannustehokkuutta YEL-vakuuttamiseen.

Työeläke toimijoiden yhteiselle tietotekniikkatarjoajalle Arek Oy:lle vuosi oli haastava Eläketurvakeskuksen siirtäessä pääosan järjestelmäkannastaan Arekin hoitoon. Vuoden aikana Arek vaihtoi myös käyttöpalveluyhtiötä. Muutokset ovat edellyttäneet Eläke-Fennialta aktiivisuutta Arekin hallinnoimisessa ja johtamisessa.

Markkinoinnin toiminnassa korostuu yhä tiiviimpi yhteistyö niin Fennia-ryhmän kuin Lähivakuutus-ryhmän kanssa. Verkkopalveluita on kehitetty edelleen ja yhteyspäällikköverkoston toimintatapaa uudistettu. Pankkiyhteistyön prosessit ja työkalut on vakiinnutettu niin Säästöpankkiryhmän kuin Handelsbankenin kanssa.

Vuonna 2008 tuli voimaan lainsäädäntö, joka edellyttää työeläkeyhtiöitä lähettämään yksityisen sektorin työeläkevakuutetuille vuosittain työeläkeotteen. Eläke-Fennia lähetti työeläkeotteita 260 000 asiakkaalleen. Otteiden tuottaminen ja siihen liittyvä palvelu vaati järjestelmä uudistuksia sekä uuden palvelu- ja toimintamallin luomisen. Huolellinen valmistautuminen näkyi sujuvana otteiden tuottamisena ja palautteiden käsittelyinä.

Eläkekäsittelyprosessissa otettiin kokonaisuudessaan käyttöön sähköinen työjonojen ja dokumenttien hallintajärjestelmä. Sähköistetyn eläkekäsittelyprosessin myötä otettiin käyttöön myös uudet toimintamallit.

Koko korvausjärjestelmän uusimiseen tähtäävässä hankkeessa on kartoitettu vaihtoehtoisia toimintamalleja ja kartoitustyö jatkuu edelleen. Uusi järjestelmä tulee käyttöön ensi vuosikymmenen alkupuolella.

Henkilöstöstrategia työstettiin ensimmäistä kertaa koko Fennia-ryhmän yhteiseksi strategiaksi. Työhön osallistui ryhmän henkilöstöjohto ja henkilöstön edustajia. Eläke-Fennian näkökulmasta uudistuksessa oli kyse painopisteiden täsmentämisestä. Henkilöstövisioksi muotoiltiin

”huippujoukkue asiakkaan parhaaksi”. Visio sisältää uuden elementin joukkueajattelusta ja valmentavasta johtamisesta. Vuosien 2008 ja 2009 henkilöstöstrategian tärkein painopiste on palkkakeskustelumallin onnistunut toteutus.

Vakuutusalan työehtosopimuksen mukaisesti Eläke-Fenniassa otettiin käyttöön palkkakeskustelumalli syksyllä 2008. Koko henkilöstölle järjestettiin aiheesta tiedotustilaisuuksia ja esimiehille taitovalmennusta. Myös palkkapolitiikkaa tarkistettiin ja varmistettiin, että kaikilla oli tiedossa yhtiön palkkapolitiikka ennen palkkakeskustelujen aloittamista. Palkkakeskustelujen tavoitteena on kytkeä toimihenkilön toiminta ja kehitys entistä selkeämmin palkkakehitykseen. Tulevaisuudessa palkkakeskusteltavan erän osuus yleiskorotuksesta tulee kasvamaan.

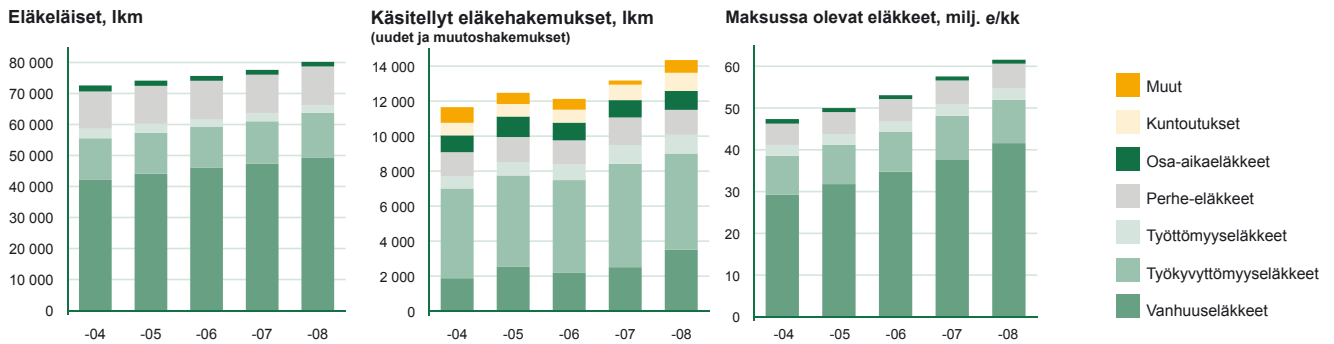
Yhtiössä vuosittain toteutettavan henkilöstötutkimuksen mukaan Eläke-Fennian henkilöstön työtyytyväisyys on parantunut edelleen ja tulos ylittää selvästi sekä suomalaisen toimihenkilö- että asiantuntijanormitason. Kehityssuunta on ollut kaiken kaikkiaan myönteinen vuodesta 2005 lähtien. Eläke-Fennian vahvuusiksi arvioitiin työskentelyedellytykset, perehdyttäminen uusiin työtehtäviin, esimiesten antama tuki alaisten kehittymispyrkimyksille, koulutuksen riittävyys sekä yhtiön reiluus työnantajana. Myös arvio esimiestyöskentelystä kehittyi myönteisemmäksi.

Eläke-Fenniassa panostetaan esimiestyöskentelyyn pitkäjänteisesti. Johdon, esimiesten ja HR:n keskustelufoorumi, esimiesklubi, kokoontui säännöllisesti ja siellä käsiteltiin mm. henkilöstötutkimuksen tuloksia, tavoitepalkkiojärjestelmää, uhkaavia asiakastilanteita ja palkkakeskustelumallia.

Vakuutuskanta ja vakuutusmaksutulo

Vuoden 2008 lopussa Eläke-Fenniassa oli vakuutettuna 206 180 henkilöä. TyEL-vakuutusten määrä lisääntyi noin 1 600 vakuutuksella 21 800 kappaleeseen, ja niissä oli vakuutettuna 173 260 henkilöä. Työsuhteita oli vuoden 2008 lopussa vakuutettuna noin 10 300 enemmän kuin edellisvuonna. YEL-vakuutettujen määrä kasvoi vuoden aikana noin 1 300 rittäjällä ja vuoden lopussa YEL-vakuutuksia oli voimassa 32 920 kappaletta.

Vakuutusmaksutulo vuonna 2008 oli 1 088,9 miljoonaa euroa. Tästä TyEL-vakuutusten osuus ennen luottotappioiden vähentämistä oli 976,5 miljoonaa euroa ja YEL-vakuutusten 118,3 miljoonaa euroa. Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista olivat 5,9 miljoonaa euroa. Keskimääräinen maksu oli 20,8 prosenttia palkoista/työtuloista. Työntekijöiden maksuosuus oli keskimäärin 4,3 prosenttia.

Eläkeläisten ja käsiteltyjen eläkehakemusten lukumäärä sekä maksussa olevat eläkkeet 31.12.**Eläkkeet ja työhyvinvointi**

Vuoden 2008 aikana käsiteltiin kaikkiaan 14 300 eläkeasi-
aa. Uusia hakemuksia saapui 7 800. Hakemusmäärät kas-
voivat edelliseen toimintavuoteen nähden. Vuoden 2008
aikana ensimmäinen suurten ikäluokkien ikäryhmä saavutti
vanhuuseläkeiän ja tämä näkyi selvänä kasvuna van-
huuseläkehakemusten määrässä. Sen sijaan työssäkäyvän
väestön ikääntyminen ei ole ainakaan toistaiseksi näkynyt
työkyvyttömyyseläkehakemusten määrissä. Kuntoutusasiak-
kaiden määrä sen sijaan näyttää olevan kasvussa edelliseen
vuoteen verrattuna.

Eläkkeensaajia oli vuoden 2008 lopussa 80 200.
Vuoden 2008 aikana eläkkeitä maksettiin kaikkiaan 722
miljoonaa euroa.

Eläkeneuvontatyössä keskeisenä osa-alueena on vuo-
den 2008 aikana ollut työeläkeotteen tuottaminen noin
260 000 asiakkaallemme ja siihen liittyvän neuvontapalve-
lun hoitaminen ja otteen tietojen hyödyntäminen asiakas-
palvelussa. Työssä jatkamisen vaikutus eläketurvaan on
ollut edelleen keskeinen aihe neuvontatyössä ja asiakastie-
dottamisessa. Työeläkeotteiden lisäksi muita eläkearvioita
annettiin asiakkaiden pyynnöstä noin 7 300 kappaletta,
joista noin 75 prosenttia oli vanhuuseläkkeen arviolaskel-
mia.

Kokonaisuudessaan eläkepalveluiden hoitaminen on su-
junut suunnitellusti ja kasvavat työmäärät ja työeläkeotteen
tuomat lisähaasteet on hallittu hyvin.

Efekti-töhyvinvointipalvelujen tavoitteena on helpottaa
työhyvinvointitoiminnan aloittamista asiakasyrityksissä sekä
tehostaa jo aloitettuja käytäntöjä. Asiakkaille on tarjolla
välineitä yrityksen omatoimiseen työhyvinvoinnin kehittä-

miseen. Asiakasyritykset voivat myös käyttää Eläke-Fennian
asiantuntijoiden tukea työhyvinvointiin liittyvissä hank-
keissaan. Erityisen aktiivisesti palveluja tarjotaan suurille
yrityksille, joiden omat työkyvyttömyyseläkkeet vaikuttavat
työeläkemaksuun maksuluokkamallin mukaisesti. Työhy-
vinvointityön ja kuntoutusyhteistyön tarve ja hyöty ovat
suurimmat asiakasyrityksissä, joissa riskisuhde on norma-
alia korkeampi.

Vuonna 2008 Efekti-palveluiden kehitystyön painopis-
teenä olivat pk-yritykset, joiden työhyvinvointitarpeiden
kartoittamiseen kehitettiin sekä painettuja että sähköisesti
toimivia työkaluja. Verkkopalveluiden uudistusta valmis-
teltiin siten, että laajennetut palvelut aukeavat asiakkaille
alkuvuodesta 2009. Asiakkaille järjestettiin myös useam-
man pk-yrityksen yhteistä ryhmävalmennusta työhyvinvoin-
nin kehittämistarpeiden löytämiseksi ja käytännön työn
aloittamiseksi.

Yrityskohtaisissa valmennuksissa toivotuin aihekokonai-
suus oli esimiesten kouluttaminen ns. varhaiseen tukemi-
seen. Siinä tavoitteena on havaita työntekijöiden työkyvyn
heikentyminen riittävän ajoissa niin, että työkykyä ehditään
tukea esimerkiksi työpaikan omilla järjestelyillä tai amma-
tillisen kuntoutuksen keinoin.

Yrittäjien osalta tärkein yhteistyöhanke oli yrittäjäjärjes-
töjen ja Suomen Mielenterveysseuran yhdessä käynnistämä
Yrittäjien hyvinvointikilta -hanke, jossa etsitään toimivia
malleja yrittäjän jaksamisen tueksi. Eläke-Fennia on mu-
kana hankkeen ohjauksessa ja rahoituksessa. Työhyvinvoin-
tipalveluiden edustaja osallistui myös useisiin alueellisiin
yrittäjien työhyvinvoinnin kehittämishankkeisiin.

Vastuuelka ja sen kate

Eläke-Fennian vastuuelka oli vuoden 2008 lopussa 5 381,7 miljoonaa euroa. Vastuuelkaan sisältyi työntekijöiden maksuosuudesta kertynyttä vastuuta 570,2 miljoonaa euroa.

Vastuuelka, milj. e	31.12.2008	31.12.2007
Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaiset eläkkeet	3 154,2	3 008,5
Ositettu lisävakuutusvastuu	6,4	15,3
Osittamaton lisävakuutusvastuu	149,1	539,9
Osaketuottosidonnainen	-205,6	1,1
	3 104,2	3 564,8
Korvausvastuu		
Alkaneet eläkkeet	2 019,3	1 827,6
Tasotusvastuu	258,1	260,1
	2 277,5	2 087,7
Yhteensä	5 381,7	5 652,5

Korvausvastuuseen kuuluu myös tasotusvastuu, jonka määrä vuoden 2008 lopussa oli 258,1 miljoonaa euroa. Perusedun osuus tästä on 252,2 miljoonaa euroa. Tasotusvastuun määrä oli turvaava. Vuonna 2008 jatkettiin työkyvyttömyysmaksun tilapäistä alentamista ja tämä alensi tasotusvastuun työkyvyttömyysosan määrää edellisvuodesta ja työkyvyttömyysliikkeen tulos oli odotetusti negatiivinen. Vanhuus-, työttömyys- ja maksutappioliikkeessä tulos oli vahvistetun maksuperusteen mukainen.

Aiemmin mainitun 22.12.2008 voimaantulleen poikkeuslain 853/2008 perusteella osaketuottosidonnaisen vastuuelan painoarvo nostettiin voimassa olleesta 4 prosentista 10 prosenttiin kansainvälisen rahoituskriisin vaikutusten johdosta. Vastuuelkaan siirrettävä eläkejärjestelmän keskimääräinen osaketuotto 31.12.2008 oli noin -42 prosenttia ja osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrä oli 31.12.2008 näiden tappioiden vuoksi noin -205,6 milj. euroa.

Vastuuelan kate täyttää kateasetuksen ja Vakuutusvalvontaviraston (1.1.2009 alkaen Finanssivalvonta) määräykset. Luetteloitua katetta oli 5 688 miljoonaa euroa eli 5,5 prosenttia yli katettavan vastuuelan. Eläke-Fennian avoin valuuttapositio eli valuuttakurssin muutoksilta suojaamaton omaisuus oli 162 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminta

Sijoitustoiminnassa on tavoitteena saavuttaa pitkällä aikavälillä mahdollisimman korkea reaalituotto pitäen toimintapääoma tehokkaassa käytössä ja riskit hallituksen vahvistamalla tasolla. Näin mahdollistetaan vastuuelan edellyttämä tuottovaade, riittävä toimintapääoman taso

sekä asiakkaille maksettavat maksunalennukset.

Koko sijoitustoiminnan **tuotto sitoutuneelle pääomalle** oli -12,0 prosenttia ennen liikekuluja ja sijoitustoiminnan kohdistumattomia tuottoja ja kuluja. Perustekorko oli 30,6. 2008 asti 6,25 prosenttia ja loppuvuonna 4,75 prosenttia. Aiemmin mainitulla 22.12.2008 voimaantulleella poikkeuslailla eläkerahastoja täydennettiin vuonna 2008 kuitenkin vain rahastokoron eli 3 prosentin verran.

Sijoitustoiminnan **nettotuotto tuloslaskelmassa** oli -426,3 miljoonaa euroa. Osake-, korko- ja kiinteistösijoitusten myynneissä syntyi tappiota yhteensä 73,9 miljoonaa euroa. Arvonlennuksia tehtiin osakkeisiin 340,9 miljoonaa euroa, joukkolainoihin 119,7 miljoonaa euroa ja kiinteistöihin 15,6 miljoonaa euroa. Osakkeiden, joukkolainojen ja kiinteistöjen arvonlennuksia palautettiin 5,3 miljoonaa euroa. Arvostuserot pienenevät tilivuoden aikana -334,1 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan **nettotuotto käyvin arvo** oli -760,4 miljoonaa euroa.

Alla olevassa taulukossa osakkeisiin on luettu myös hedge-rahastot ja pääomarahastot. Johdannaiset sisältyvät kuhunkin omaisuusluokkaan.

Sijoitusomaisuus käyvin arvo	31.12.2008 milj. e	%	31.12.2007 milj. e	%
Osakkeet ja osuudet	1 283,7	23,8	2 848,1	47,0
Lainat	380,7	7,1	235,7	3,9
Rahoitusmarkkinavälineet	2 957,0	54,8	2 282,0	37,6
Joukkolainat	2 050,5	38,0	1 496,9	24,7
Korkorahastot	74,2	1,4	350,1	5,8
Muut	832,3	15,4	435,0	7,2
Kiinteistöt	771,2	14,3	698,2	11,5
Yhteensä	5 392,6*	100,0	6 064,1	100,0

* Sisältää taseen ulkopuolisia johdannaisia 21,8 miljoonaa euroa.

Osakemarkkinoilla vuosi oli yksi historian huonoimmista kansainvälisestä rahoituskriisistä johtuen. Vähiten miinukselle painuivat Euroopan ulkopuolelle tehdyt rahastosijoitukset. Noteerattujen osakkeiden tuotto vuonna 2008 oli -40,1 prosenttia ja noteeraamattomien -15,7 prosenttia. Noteerattujen osakkeiden määrää vähennettiin onnistuneesti maaliskesäkuun aikana, ja vielä lisää syyskuussa ennen osakkeiden suurinta pudotusta. Paitsi osakemyynnin, osakkeiden riskikorjattua painoa vähennettiin vuoden aikana myös osakejohdannaisten avulla. Pääomarahastot tuottivat -5,6 prosenttia. Hedge-rahastojen tuotto oli vielä kesällä nollan tuntumassa mutta syys-, loka- ja marraskuu olivat hedge-rahastoille äärimmäisen vaikeita. Hedgefundien painoa pudotettiin vuoden aikana ja niiden osuus oli vuoden lopussa sijoitusjakaumasta noin 12 prosenttia ja tuotto valuuttasuojattuna -19,5 prosenttia.

Vuoden 2008 alkupuolella **korot** lähtivät Euroopassa nousuun voimistuneen inflaation myötä. Kesällä trendi kääntyi ja nopeasti heikentynyt talustilanne piti korot laskussa vuoden loppuun asti. Lyhyet korot laskivat pitkiä korkoja nopeammin, ja korkokäyrä jyrkkeni selvästi. Vuoden lopussa Saksan kahden ja kymmenen vuoden korkojen ero oli 1,20 prosenttiyksikköä. Kahden vuoden valtionlainakorko laski kaiken kaikkiaan 2,21 prosenttiyksikköä 1,76 prosenttiin ja 10 vuoden korko 1,36 prosenttiyksikköä 2,95 prosenttiin vuonna 2008.

Alkuvuodesta Eläke-Fennian korkosalkun duraatio oli noin viisi vuotta ja keväällä sitä lyhennettiin. Syksyllä korkojen laskiessa duraatiota jälleen pidennettiin, kun taas loppuvuodesta korkojen ollessa alhaisella tasolla duraatiota lyhennettiin merkittävästi.

Luottoriskimarginaalit nousivat edelleen vuoden 2008 aikana. Tästä johtuen luottoriskillisten joukkolainojen tuotto jäi erittäin heikoksi. Riskilisien kasvu vaikutti myös kehittyvien markkinoiden joukkolainojen tuottoon, joka oli negatiivinen. Yleisen korkotason laskun myötä valtionlainojen tuotto koko vuodelta oli positiivinen.

Joukkolainasijoitusten tuotto sitoutuneelle pääomalle johdannaiset ja korkorahastot mukaan lukien oli -6,0 prosenttia. Rahamarkkinasalkun tuotto oli 5,6 prosenttia. Joukkolainasalkun modifioitu duraatio 31.12.2008 oli 3,63 vuotta, ja keskimääräinen luottoluokitus oli A.

Kiinteistösijoitukset olivat harvoja edelleen positiivisen tuoton antaneita omaisuuslajeja, vaikkakin markkinoiden heikkeneminen näkyi jo välillisten sijoitusten negatiivisina tuottoina. Reaalitalouden nopea heikkeneminen tulee vaikuttamaan jatkossa myös kiinteistösijoitusten tuottoihin. Tilojen käyttöasteet ja vuokratasot pysyivät vielä hyvinä, mutta tilojen käyttäjien odotukset tulevasta kehityksestä vaikuttivat jo loppuvuodesta vuokrausneuvotteluihin.

Välilliset kiinteistösijoitukset kärsivät rahoituskriisissä suhteellisesti eniten. Listattujen kiinteistösijoitusten arvot seurasivat osakkeiden arvojen jyrkkää laskua. Velkaisuusasteen vipuvaikutuksen vuoksi listaamattomien kiinteistörahastojen osuuksien arvot alentuivat niiden omistamien kiinteistöjen arvojen laskua enemmän.

Eläke-Fennian kiinteistösijoitukset kasvoivat vuoden aikana noin 73,0 miljoonalla eurolla. Myynnit olivat 14,3 miljoonaa euroa. Kiinteistösijoitusten tuotto sitoutuneelle pääomalle laskettuna oli 6,4 prosenttia, kun se edellisenä vuonna oli 11,1 prosenttia. Kiinteistösijoituksia oli vuoden lopussa 771,2 miljoonaa euroa.

Valmistuneita rakennushankkeita olivat osuus Espoon Sellon kolmannesta vaiheesta sekä vanhusten palveluasuntokohteet Turussa ja Ulvilassa. Rakenteilla on vuoden 2010 alussa valmistuva Pasilan Vision toinen vaihe. Näistä

tiloista on jo noin 60 prosenttia vuokrattu.

Välillisiä kiinteistösijoituksia eurooppalaisiin rahastoihin sekä listattuihin ja noteeraamattomiin yhtiöihin lisättiin siten, että niitä oli vuoden lopussa 126,1 miljoonaa euroa.

Yritysten rahoituksen saatavuus heikkeni markkinoilla merkittävästi ja **yritysrahoituksen** lainojen kysyntä kasvoi. Samalla kun aiemmin vilkkaana esiintynyt kysyntä yrityskauppoihin tarvittavista rahoituspaketeista väheni, hakemukset eläkelainoista lisääntyivät merkittävästi. Takaisinlainaus onkin nopeassa kasvussa pankkien myöntäessä yrityksille mieluummin lainatakauksia kuin uutta lainaa. Finanssikriisi on kiristänyt yritysten rahoitusmahdollisuuksia, ja tällä hetkellä pitempiaikaisten lainojen saatavuus pankeilta on heikkoa. Valtion päätökset vahvistaa Finnveran mahdollisuuksia antaa yrityksille lisärahoitusta ovatkin olleet vaikeassa markkinatilanteessa erittäin tervetulleita.

Sijoitus-, eläke- ja pääomalainoja oli vuoden lopussa 380,7 miljoonaa euroa. Tilivuonna lainoista kirjattiin nettomääräisesti 2,1 miljoonan euron ennakoivat luottotappiot. Lainojen tuotto em. luottotappioiden jälkeen sitoutuneelle pääomalle oli 4,2 prosenttia. Järjestämättömien luottojen määrä vuoden lopussa oli 1,1 miljoonaa euroa.

Kokonaisliikekulut ja henkilöstö

Kokonaisliikekulut vuodelta 2008 olivat 49,0 miljoonaa euroa. Hoitokustannustulolla katettavat liikekulut olivat 36,8 miljoonaa euroa ja sijoitustoiminnan tuotoilla katettavat liikekulut olivat 7,0 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksun työkyvyttömyysosalla kustannettiin työkyvyn ylläpitoon liittyviä liikekuluja 1,0 miljoonaa euroa. Kokonaisliikeluihin sisältyi lakisääteisiä maksuja 4,6 miljoonaa euroa, jotka katetaan omalla maksuosuudellaan. Hoitokustannustuloa kertyi koko vuodelta 48,4 miljoonaa euroa ja muita tuottoja 0,6 miljoonaa euroa. Hoitokustannustulos oli 12,7 miljoonaa euroa ja hoitokustannustulosta käytettiin 74,2 prosenttia vakuutustoiminnan liikekuluihin.

Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2008 keskimäärin 250 henkilöä. Vuoden 2008 lopussa oli vakinaisessa työsuhteessa 251 henkilöä ja määräaikaisessa 11 henkilöä. Vanhempain- tai hoitovapaalla oli 9, osa-aikaeläkkeellä 6 ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä 1 henkilö. Uusia henkilöitä palkattiin 17 ja määräaikaisia vakinaistettiin yhteensä 9 henkilöä. Työsuhteita päättyi yhteensä 21, joista 5 päättyi eläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Tulos ja vakavaraisuus

Vastuuvelan tuottovaade määräytyy vastuuvelan laskennassa käytettävän rahastokoron, eläkevastuiden täydennyskerroimen ja eläkelaitosten keskimääräisen osaketuoton perusteella. Vuonna 2007 osaketuoton osuus oli 2 prosenttia, ja

sen oli tarkoitus kasvaa asteittain vuosien 2007–2011 aikana 10 prosenttiin. Poikkeuslailla 853/2008 osaketuoton osuus nostettiin 10 prosenttiin jo vuonna 2008. Lisäksi vuonna 2008 täydennyskerrointa vastaavaa tuottovaatimusta ei luettu mukaan vastuuvelan tuottovaateeseen, vaan sitä vastaavalla määrällä tuetaan toimintapääomaa.

Sijoitustoiminnan **nettotuotot kirjanpidossa** olivat -426,3 miljoonaa euroa. Rahastokoron osuus vastuuvelan tuottovaateesta oli 177,4 miljoonaa euroa ja tuottovaadetta pienensi osaketuottosidonnaisen vastuuvelan muutos 206,7 miljoonaa euroa eli vastuuvelan tuottovaade oli -29,3 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos oli näin ollen -397,0 miljoonaa euroa. Arvostuserot pienenevät 334,1 miljoonaa euroa. **Sijoitustoiminnan tulos** käyvin arvoin mukaan lukien muut tuloslaskelman korkeerat oli -730,4 miljoonaa euroa. **Hoitokustannustulos** oli 12,7 miljoonaa euroa. **Vakuutusliikkeen** tulos oli -1,1 miljoonaa euroa. Eläke-Fennian yhteenlaskettu **kokonaistulos** oli -718,9 miljoonaa euroa.

Osittamatonta lisävakuutusvastuuta purettiin 390,8 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksualennuksiin siitä käytettiin 6,3 miljoonaa euroa ja 384,5 miljoonaa euroa sijoitustappioiden kattamiseen. Vastuuelka siis pieneni vuonna 2008 johtuen sijoitustappioista.

Toimintapääoman määrä vuoden lopussa oli 645,5 miljoonaa euroa eli 12,9 prosenttia vastuuvälästä. Arvostuserojen osuus toimintapääomasta oli 256,0 miljoonaa euroa. Osittamattoman lisävakuutusvastuun määrä vuoden lopussa oli 149,1 miljoonaa euroa. Toimintapääoman vähimmäismäärä on 100,2 miljoonaa euroa.

Edellä raportoiduissa luvuissa on huomioitu lain 853/2008 vaikutukset mukaan lukien toimintapääoman rinnastettava osuus. Toimintapääoman määrä ilman toimintapääomaan rinnastettavaa osuutta on 436,7 miljoonaa euroa ja toimintapääoman vähimmäismäärä ilman poikkeuslain vaikutusta on 174,0 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelma osoittaa 1 653 943,44 euron ylijäämää.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hallitus on arvioinut, että **sisäinen valvonta** on asianmukaisesti järjestetty perustuen yhtiön sisäisen tarkastuksen laatimaan selvitykseen. Hallituksen apuna on toiminut tarkastusvaliokunta, jonka tehtävänä on ollut mm. yhtiön taloudellisen tilanteen, taloudellisen raportoinnin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden ja asianmukaisuuden seuranta sekä sisäisen tarkastuksen suunnitelmien ja raportoinnin käsittely.

Hallitus on hyväksynyt Eläke-Fennian koko toiminnan kattavan riskienhallintasuunnitelman, joka yhtiössä on jaettu kahteen osaan: sijoitussuunnitelman yhteydessä hyväk-

syttävään **sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelmaan** ja **muun toiminnan kattavaan riskienhallintasuunnitelmaan**. Riskienhallintaprosessi on integroitu toiminnan suunnitteluun ja prosessin keskeisenä tehtävänä on varmistaa yhtiön strategisten tavoitteiden ja muiden tärkeiden toimintaan liittyvien tehtävien toteutuminen. Hallitus saa vuosittain riskejä ottavista toiminnoista riippumattoman riskienhallintayksikön laatiman selvityksen riskienhallintasuunnitelman mukaisten toimenpiteiden etenemisestä ja sijoitustoiminnan osalta controller-toiminnon laatiman arvion sijoituksiin liittyvistä riskeistä.

Johtoryhmän jäsenten vastuulla on valvoa omien toimintojensa osalta, että sisäinen valvonta toteutuu ja linjakohtaiset riskienhallintaprosessit ovat asianmukaiset. Kukin linja ja tarvittaessa yksikkö laatii oman riskienhallintasuunnitelman operatiivisesta toiminnasta. Keskeisimmät operatiiviset riskit liittyvät muun muassa henkilöriskeihin, tietojärjestelmiin, prosesseihin, turvallisuuteen sekä juridiikkaan. Operatiivisen toiminnan riskienhallintasuunnitelmat pohjautuvat menettelyyn, jossa toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, niiden vaikutus arvioidaan, riskien hallinnointikeinot määritellään ja sovitaan valvontakeinot toimenpiteiden seuraamiseksi.

Toimintapääoman avulla varaudutaan **sijoitustoiminnan riskeihin**. Sijoitustoiminnan kokonaisriskiaseman seurannassa ja arvioinnissa käytetyt tunnusluvut ovat toimintapääoman suhde vastuuelkaan ja säädösten mukaiseen vakavaraisuusrajaan. Toimintapääomaa, vakavaraisuusarvoa ja eri omaisuuslajien riskitunnuslukuja seurataan jatkuvasti. Poikkeuslain aikana on syytä seurata vakavaraisuutta myös ilman poikkeuslain huojennusten vaikutusta.

Vakuutusliikkeen riskit liittyvät vakuutusmaksun ja vastuuvelan riittävyyteen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Vakuutusliikkeen riskienhallinta perustuu turvaamisvaatimukset täyttäviin maksu- ja vastuuelkaperusteisiin, jotka ovat kaikille yhtiöille samat. **Vakuutusliikkeen heilahteluihin** on varauduttu vastuuelkaan sisältyvän **tasoisuustuon** avulla. Yhtiölle on nimetty lain vaatimusten mukaisesti vakuutusmatemaatikko, jonka tehtävänä yhtiön sisällä on huolehtia mm. vakuutusmatemaattisten menetelmien asianmukaisuudesta.

Tilinpäätöksen liitetiedoissa ja yhtiön internetsivuilla on tarkemmin kuvattu riskienhallintaa.

Sisäinen ja ulkoinen tarkastus

Eläke-Fennian sisäisen tarkastuksen tehtävänä on arvioida sisäisen valvonnan riittävyyttä, tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Sisäinen tarkastus laatii vuosittain toimintasuunnitelman, jonka hallitus hyväksyy. Tarkastushavainnot raportoidaan johtoryhmälle ja niistä laaditaan vuosittain

toimintakertomus yhtiön hallitukselle. Sisäinen tarkastus on laatinut vuosittain yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle sisäistä valvontaa koskevan arvion.

Toiminnan ulkoista valvontaa suorittavat yhtiökokouksen valitsemat tilintarkastajat ja lisäksi yhtiön toimintaa valvoo Vakuutusvalvontavirasto (1.1.2009 alkaen Finanssivalvonta).

Hallinto

Eläke-Fennian varsinaisessa yhtiökokouksessa 24.4.2008 hallintoneuvostoon valittiin keskeisten työnantajia edustavien keskusjärjestöjen ehdotuksesta uudelleen toimitusjohtaja Jyrki Kaskinen ja teollisuusneuvos Kalevi Vuorisalo ja uutena jäsenenä vuoden 2010 varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti toimitusjohtaja Heikki Nikku. Keskeisten palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen ehdotuksesta valittiin uudelleen johtaja Marjaana Valkonen ja uutena jäsenenä puheenjohtaja Pertti Porokari. Lisäksi hallintoneuvostoon valittiin uudelleen toimitusjohtaja Tauno Jalonen ja toimitusjohtaja Stefan Wentjärvi. Lisäksi uutena jäsenenä valittiin toimitusjohtaja Oiva Iisakka, toimitusjohtaja Erkki Moisander ja vuoden 2009 varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen asti toimitusjohtaja Tauno Maksniemi.

Yhtiökokouksessa valittiin varsinaiseksi tilintarkastajaksi ja valvontatilintarkastajaksi KHT Per-Olof Johansson, varsinaiseksi tilintarkastajaksi ja valvontatilintarkastajan sijaiseksi KHT Marja Tikka sekä varatilintarkastajiksi KHT Tuija Korpelainen ja KHT Ulla Nykky.

Eläke-Fennian hallintoneuvosto valitsi kokouksessaan 18.11.2008 hallituksen jäseniksi uudelleen toiminnanjohtaja Heikki Kaupin, puheenjohtaja Antti Rinteen, varatoimitusjohtaja Heikki Roposen ja hallituksen puheenjohtaja Pekka Sairasen. Hallituksen puheenjohtajana toimi vuonna 2008 kauppaneuvos Eero Lehti, ensimmäisenä varapuheenjohtajana johtaja Pertti Parmanne ja toisena varapuheenjohtajana johtaja Seppo Riski. Hallitus valitsi keskuudestaan puheenjohtajaksi vuodeksi 2009 Domus Yhtiöt Oy:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Sairasen, ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Pertti Parmanteen ja toiseksi varapuheenjohtajaksi Seppo Riskin. Hallituksen nimitys- ja palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat vuonna 2008 hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Hallituksen tarkastusvaliokunnan jäsenenä toimivat vuonna 2008 varatoimitusjohtaja Heikki Ropponen, toiminnanjohtaja Heikki Kauppi ja toimitusjohtaja Olavi Nieminen.

Hallintoneuvoston puheenjohtajana vuonna 2008 toimi yrittäjäneuvos Markku Koskenniemi, hallintoneuvoston ensimmäisenä varapuheenjohtajana johtaja Marjaana Valkonen ja toisena varapuheenjohtajana kauppaneuvos Heimo Aho. Hallintoneuvosto päätti kokouksessaan 18.11.2008

valita Markku Koskenniemen hallintoneuvoston puheenjohtajaksi, Marjaana Valkosen ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi ja Heimo Ahon toiseksi varapuheenjohtajaksi kalenterivuodeksi 2009.

Hallintoneuvoston vaalivaliokunnan jäsenenä toimivat vuonna 2008 vakuutuksenottajien ehdottamina jäsenenä Eläke-Fennian hallituksesta kauppaneuvos Eero Lehti ja hallintoneuvostosta kauppaneuvos Heimo Aho sekä yrittäjäneuvos Markku Koskenniemi. Vakuutettujen ehdottamina jäsenenä toimivat hallituksesta puheenjohtaja Antti Rinne ja hallintoneuvostosta johtaja Markku Markkula (24.4.2008 asti), johtaja Pertti Porokari (24.4.2008 alkaen) ja johtaja Marjaana Valkonen. Vaalivaliokunnan puheenjohtajana toimi Markku Koskenniemi ja varapuheenjohtajana Marjaana Valkonen. Hallintoneuvoston 18.11.2008 tekemän päätöksen mukaisesti edellä mainitut henkilöt jatkavat vaalivaliokunnan jäsenenä kalenterivuoden 2009. Markku Koskenniemi jatkaa puheenjohtajana ja Marjaana Valkonen varapuheenjohtajana.

Hallituksen kokouksia pidettiin vuoden aikana 12 kertaa ja osallistumisprosentti niihin oli 97. Yhtiökokous kokountui kerran. Hallintoneuvosto ja hallintoneuvoston vaalivaliokunta kokoontuivat kaksi kertaa.

Johtoryhmään kuuluvat toimitusjohtaja Lasse Heiniö, asiakaslinjan johtaja Matti Carpén, sijoituslinjan johtaja Eeva Grannenfelt, Talous ja HR -yksikön johtaja Irmeli Heino, Aktuaaritoimen ja riskienhallintayksikön johtaja Mikko Karpoja sekä viestinnästä, strategisesta suunnittelusta ja lakiasioista vastaava johtaja Mika Ahonen. Johtoryhmä kokoontuu laajennettuna suunnittelukierroksen yhteydessä tai muuten erikseen kokoon kutsuttaessa. Laajennettuun johtoryhmään kuuluvat edellisten lisäksi IT-palvelut ja kehitys -yksikön johtaja Sakari Kalske, asiakasrahoituksesta ja kiinteistöistä vastaava johtaja Timo Stenius ja ylläpitäjä Seppo Mattila. Sijoituskomiteaan kuuluvat puheenjohtajana toimivan toimitusjohtajan lisäksi Eeva Grannenfelt, Timo Stenius ja Irmeli Heino. Toimitusjohtajan sijainen ja johtoryhmän ja sijoituskomitean jäsen varatoimitusjohtaja Tarkko Jousi jäi eläkkeelle 1.9.2008 alkaen. Matti Carpén nimitettiin yhtiön varatoimitusjohtajaksi 1.1.2009 alkaen.

Eläke-Fennia ja sen konserni

Eläke-Fennia on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka yhtiökokouksissa käyttävät äänivaltaa vakuutuksenottajat, vakuutetut ja takuupääoman omistaja yhtiöjärjestyksessä määrättyllä tavalla. Vakuutuksenottajat käyttävät äänivallasta noin 80 prosenttia ja vakuutetut noin 20 prosenttia.

Vuoden 2008 lopussa Eläke-Fennian konserniin kuului tytäryhtiönä 46 kiinteistöyhtiötä. Eläke-Fennian konserniin kuului myös HF-Asunnot Oy, josta omistusosuus on 55 pro-

senttia. Eläke-Fennia omistaa osakkuusyhtiönsä Vakuutus-osakeyhtiö Henki-Fennian osakkeista 40 prosenttia.

Eläke-Fennian oma pääoma ja hallituksen ehdotus voiton käytöstä

Eläke-Fennian oma pääoma muodostuu sidotusta omasta pääomasta, johon kuuluvat takuupääoma 1 681 879,26 euroa ja pohjarahasto 3 363 758,53 euroa sekä vapaasta omasta pääomasta, johon kuuluvat varmuusrahasto 635 750,36 euroa, käyttörahasto 24 218 869,58 euroa ja tilikauden ja edellisten tilikausien voitto 1 829 958,75 euroa.

Takuupääoma jakaantuu kymmeneen numeroilla 1–10 merkittyyn takuuosuuteen. Takuupääomalle suoritetaan vuosittain yhtiökokouksen päättämä korko. Korko saa olla enintään työntekijän eläkelain mukaisessa vakuutuksessa sovellettavan perustekoron suuruinen lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Takuupääoman takaisinmaksu tapahtuu takuuosuuden arvosta, joka saadaan jakamalla takuupääoman määrä takuuosuuksien lukumäärällä samassa suhteessa kunkin takuuosuuden omistajan takuupääomasta.

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämästä 1 653 943,23 eurosta varataan yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen 10 000 euroa, käyttörahastoon siirretään 1 600 000 euroa ja voitto- ja tappiotilille jätetään 43 943,23 euroa. Takuupääomalle ei makseta korkoa vuonna 2008.

Olellaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Sijoitustoiminnan alkuvuotta 2009 ovat värittäneet sekä osakekurssien että pitkien korkojen heilunta. Trendinä on kuitenkin ollut osakekurssien lasku ja korkotason nousu. Eläke-Fennian riskikorjattu osakepaino osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu huomioiden on ollut alkuvuoden ajan pieni, mikä on vaimentanut osakemarkkinan vaikutusta toimintapääomaan. Eläke-Fennian toimintapääoma on edelleen turvaavalla tasolla.

Tulevaisuuden näkymät

Syksyllä 2008 alkaneen globaalien rahoituskriisin ongelman ytimessä on velkaantuneisuus. Valtiontalouden rooli yhteiskunnan talouden säätelijänä tulee muuttumaan ja kasvamaan poikkeuksellisen tilanteen seurauksena. Finanssijärjestelmän ongelmien ennakoidaan jatkuvan vuoden 2009 ja 2010 aikana.

Tulevaisuutta arvioitaessa keskeistä on, kuinka syvä ja pitkä taloustaantumasta tulee. Vuoden 2008 lopussa ennakoitiin talouskasvun käänteen tapahtuvan USA:n vetämänä vuoden 2009 kolmannella neljänneksellä. Tällöin talous-

kasvu olisi USA:ssa lievästi positiivista. Tässä skenaariossa osakemarkkinat päätyisivät positiiviseksi vuonna 2009. Toisaalta pankkijärjestelmän tappiot yhdistettynä heikenevään globaaliin talouskasvuun ja edelleen alenevien varallisuuserien hintakierteeseen ovat johtaneet negatiiviseen spiraaliin, jota on erittäin vaikea pysäyttää. Keskuspankit ovat laskeneet ohjauskorot ennätyskellisen alas. Vain kansainvälinen yhteistyö talouden elvyttämiseksi ja rahoitusjärjestelmän tukemiseksi voi palauttaa luottamuksen ja sen myötä vähitellen elpyvän talouskasvun. Kaiken kaikkiaan vuoden 2009 globaali talouskasvu tulee olemaan heikkoa tai jopa supistuu. Menneitä talouskriisejä tarkasteltaessa voidaan todeta, että kansantalouksien toipuminen finanssikriiseistä on kestänyt useita vuosia ja siten on todennäköistä, että talouskasvu on pitkään heikkoa.

Suomen talous on selvinnyt toistaiseksi monia muita läntisiä maita paremmin, mutta vientivetoisena maana talouskasvumme ennakoidaan kuitenkin supistuvan selvästi vuoden 2009 aikana. Öljyn hinnan laskun myötä myös Venäjän talouskasvu ja ruplan arvo on heikentynyt voimakkaasti.

Jo nyt on nähtävissä, että vuodesta 2009 tulee vilkas työeläkejärjestelmän kannalta. Rahoituskriisi jo itsessään merkitsee työeläkesijoittajille haastetta, mutta se merkinnee myös TyEL-palkkasumman kasvun hidastumista. Vaikutuksia voi tulla myös kasvavina maksutappioina.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ilmaissut halunsa perustaa työryhmän, joka selvittäisi työeläkejärjestelmän uudistamistarpeet huomioiden syksyllä 2008 alkaneen finanssikriisin vaikutukset. Työryhmässä arvioidaan mm. määräaikaisen lainsäädännön vaikutuksia ja lain voimassaoloajan päättymisen seurauksia.

Työmarkkinaosapuolet julkistivat 21.1.2009 ns. sosiaalitulpon, jossa otettiin kantaa eläkepolitiikkaan ja työttömyys-turvaan. Esityksen mukaan ns. työnantajan KELA-maksu poistetaan ja TyEL-maksua korotetaan 2011–2014 vuosittain 0,4 prosenttiyksikköä. Vuonna 2010 maksu säilyisi samantasoisena kuin 2009. Maksutasoratkaisu ei vaikuta TyEL-maksun tilapäiseen alentamiseen. Samalla työmarkkinaosapuolet esittivät muutoksia mm. osa-aikaeläkkeeseen sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen erityisesti elinaikakertoimen eläketasoa alentavan vaikutuksen vuoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön kilpailuosuhteita selvittänyt virkamiestyöryhmä julkistaa loppuraporttinsa keväällä 2009.

Eläke-Fennian hallitus kiittää koko henkilökuntaa ja toimivaa johtoa tilikauden 2008 aikana hyvin tehdystä työstä.

Tuloslaskelma

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Viite
Vakuutustekninen laskelma					
Vakuutusmaksutulo	1 088 870	968 078	1 088 870	968 078	1
Sijoitustoiminnan tuotot	956 319	735 987	961 576	740 984	3
Sijoitusten arvonorotukset					
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-899 718	-789 546	-899 718	-789 546	2
Korvausvastuun muutos					
Kokonaismuutos	-189 769	-266 500	-189 769	-266 500	
Vastuunsiirto					
	-1 089 487	-1 056 046	-1 089 487	-1 056 046	
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos	460 568	-116 292	460 568	-116 292	
Vastuunsiirto					
Liikekulut	-32 004	-28 790	-32 004	-28 790	5
Sijoitustoiminnan kulut	-1 382 922	-502 230	-1 387 896	-506 346	4
Muut vakuutustekniset kulut					
Vakuutustekninen tulos/kate	1 344	708	1 628	1 589	
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Muut tuotot	13	18	13		
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos			12	48	
Vapaaehtoisten varausten muutos					
Tuloverot					
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot					
Laskennallinen vero	97	179			
	97	179			
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	-10 650	2 663			
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-263	-274			
Tilikauden voitto/tappio	-8 932	3 842	1 654	1 636	

Tase

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Viite
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Aineettomat oikeudet	246	348	246	348	
Muut pitkävaikutteiset menot		18		18	
	246	365	246	365	
Sijoitukset					
Kiinteistösjoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	435 833	429 762	275 056	274 498	6
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä			230 450	218 884	
	435 833	429 762	505 506	493 382	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrityksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä					7
Osakkeet ja osuudet osakkuusy yrityksissä	18 199	28 849	16 651	16 651	8
	18 199	28 849	16 651	16 651	
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	1 317 566	2 760 542	1 316 284	2 759 260	9
Rahoitusmarkkinavälineet	2 903 009	1 909 862	2 903 009	1 909 862	
Kiinnelainasaamiset	222 204	167 592	222 204	167 592	
Muut lainasaamiset	219 918	125 801	158 467	68 109	
Talletukset	28 500	55 100	28 500	55 100	
	4 691 197	5 018 897	4 628 463	4 959 922	
	5 145 229	5 477 508	5 150 620	5 469 955	
Saamiset					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta	71 577	68 646	71 577	68 646	
Muut saamiset					
Saamiset omistusyhteisyrityksiltä			1	3	
Saamiset osakkuusy yrityksiltä	1	3			
Saamiset omilta kiinteistöyhtiöiltä			2 242	5 035	
Saamiset yhteistoimintayrityksiltä	8	9	8	9	
Muut saamiset	153 823	121 336	152 940	120 624	
	153 833	121 347	155 192	125 670	
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	2 063	2 088	2 063	2 088	
Muut aineelliset hyödykkeet	353	353	353	353	
	2 417	2 441	2 417	2 441	
Rahat ja pankkisaamiset	5 862	9 441	5 608	9 154	
	8 279	11 882	8 024	11 595	

Siirtosaamiset				
Korot ja vuokrat	78 916	46 468	78 916	46 468
Muut siirtosaamiset	18 128	9 106	17 826	8 705
	97 044	55 573	96 742	55 172
Vastaavaa yhteensä	5 476 208	5 735 322	5 482 400	5 731 404

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007	Viite
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					
Pohjarahasto	3 364	3 364	3 364	3 364	
Takuupääoma	1 682	1 682	1 682	1 682	
Arvonkorotusrahoitus	84	84			
	5 130	5 130	5 046	5 046	
Muut rahastot	25 118	23 518	24 855	23 255	
Edellisten tilikausien voitto/tappio	-10 429	-12 661	176	150	
Tilikauden voitto/tappio	-8 932	3 842	1 654	1 636	
	5 757	14 699	26 685	25 041	
	10 887	19 828	31 730	30 086	11
Vähemmistöosuus	12 617	12 350			
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero			131	143	
Vapaaehtoiset varaukset					
			131	143	
Vakuutustekninen vastuuvélka					
Vakuutusmaksuvastuu	3 104 197	3 564 765	3 104 197	3 564 765	
Korvausvastuu	2 277 454	2 087 685	2 277 454	2 087 685	
	5 381 652	5 652 450	5 381 652	5 652 450	10
Velat					
Ensivakuutustoiminnasta	3 734	4 323	3 734	4 323	
Lainat rahoituslaitoksilta					
Laskennallinen verovelka	731	828			
Muut velat	25 892	33 773	25 300	33 175	
	30 357	38 924	29 034	37 498	
Siirtovelat	40 695	11 769	39 853	11 226	
Vastattavaa yhteensä	5 476 208	5 735 322	5 482 400	5 731 404	

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 2008

Tilinpäätös on laadittu työeläkevakuutusyhtiön kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevän kirjanpitolain ja -asetuksen, osakeyhtiölain ja vakuutusyhtiölain mukaisesti. Tilinpäätöksessä on noudatettu työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain määräyksiä, sosiaali- ja terveysministeriön asetusta vakuutusyhtiön tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston (1.1.2009 alkaen Finanssivalvonta) määräyksiä ja ohjeita.

Konsernitilinpäätös

Eläke-Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhtiöt, joissa konsernin osuus äänivallasta on yli puolet. Eläke-Fennian konserniin kuului vuonna 2008 tytäryhtiöinä 46 kiinteistöyhtiötä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emo- ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä. Sisäiset tuotot ja kulut, voitonjako, saamiset, velat sekä keskinäinen osakeomistus on eliminoitu. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt hankintahetkestä lähtien. Tilikauden aikana myydyt tytäryhtiöt on yhdistelty konsernitilinpäätöksessä luovutushetkeen saakka. Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu omaksi eräkseen.

Konsernin sisäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on jaettu tytäryhtiöiden omaisuuserille niiden käypien arvojen sallimissa rajoissa. Konserniaktiivan poistossa noudatetaan vastaavan omaisuuserän suunnitelman mukaisia poistoja. Konserniosakkeisiin aikaisempina tilikausina tehdyt arvonorotukset on konsernitaseessa merkitty tytäryhtiön omistaman kiinteistön arvonorotukseksi.

Lyhytaikaisesta omistuksesta johtuen tytäryhtiö HF-Asunnot Oy:n voitosta konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernin omistusosuutta vastaava määrä.

Konsernitilinpäätöksen jäljennökset on saatavissa emoyhtiön pääkonttorista Kansakoulukuja 1, 00100 Helsinki.

Sijoitukset yrityksiin, joissa on merkittävä omistusosuus

Eläke-Fennian 40-prosenttisesti omistama Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Asunto- ja kiinteis-

tyhtiöitä ei ole käsitelty konsernitilinpäätöksessä osakkuusyhtiöinä, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan on vähäinen.

Vakuutusmaksutulo

TyEL-maksutulo määräytyy vakuutettujen TyEL-kokonaispalkkasumman ja maksuprosentin mukaan. Tilikauden aikana perittyä, palkkasumma-arvioon perustuvaa ennakkomaksua on oikaistu tilinpäätöksessä tarkistusmaksuarviolla. Tilikauden maksutuloon on kirjattu myös edellisen vuoden arvioidun ja toteutuneen tarkistusmaksun aiheuttamat erot.

YEL-vakuutusmaksutulo määräytyy yrittäjien työtulojen ja maksuprosentin perusteella.

Korvauskulut

Korvauskulut muodostuvat eläkkeensaajille maksetuista eläkkeistä, kuntoutuskuluista, vastuunjakokorvauksista, korvaustoimintaan kohdistuvista liikekuluista sekä korvausvastuun muutoksesta.

Sijoitusten ja saamisten arvostus taseessa ja sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset on kirjattu tehdyillä poistoilla vähennettyyn hankintahintaan arvonorotuksilla lisätyn tai sitä alemman käypään arvoon. Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden käyvät arvot on määritelty kohteittain Vakuutusvalvontaviraston edellyttämällä tavalla. Pääasiassa käypien arvojen määrittelyn perustana ovat olleet ulkopuolisen, auktorisoidun kiinteistöarvioijan lausunnot.

Kiinteistöihin tehdyt arvonalennukset on kirjattu tulosvaikutteisesti sijoitusten arvonalennuksiin. Myytyihin kiinteistöihin on tehty tulosvaikutteiset arvonalennusten palautukset ennen myyntivoittojen kirjaamista. Tilivuonna 2008 kiinteistöjen kirjanpitoarvoihin ei ole tehty arvonorotuksia.

Osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintameno- tai sitä alemman käypään arvoon. Osakkeisiin ja osuuksiin aiempina vuosina tehdyt arvonalennukset on palautettu osakkeiden arvoon siltä osin kun käypä arvo ylittää kirjanpitoarvon, kuitenkin korkeintaan aiemmin tehtyjen arvonalennusten suuruisena. Osakkeet ja osuudet on merkitty kirjanpitoon keskihintamenetelmää käyttäen.

Käyttöomaisuusosakkeet on arvostettu taseessa hankintamenuon, koska tämän katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa. Noteerattujen osakkeiden ja osuuksien käypinä arvoina on käytetty tilivuoden viimeistä saatavilla olevaa kaupankäyntikurssia. Noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien käypänä arvona on käytetty hankintahintaa tai todennäköistä luovutushintaa. Henki-Fennian osakkeiden käypänä arvona on käytetty ulkopuolisen arvioijan laskemaa markkina-arvoa.

Rahoitusmarkkinavälineisiin kuuluvat joukkolainat ja rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineiden tasearvona on hankintamenu, jota on oikaistu nimellisarvon ja hankintamenuon jaksotetulla erotuksella. Nimellisarvon ja hankintamenuon erotus jaksotetaan korkotuoton vähenykseksi tai lisäykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Hankintamenuon sisällytetty vastaerien määrä on ilmoitettu taseen liitetiedoissa. Kuitenkin muusta kuin yleisestä korkotason muutoksesta johtuvat arvonalennukset kirjataan tulokseen.

Ulkomaanrahanmääräiset saamiset on muutettu euroiksi Euroopan keskuspankin 31.12.2008 noteeraamaan kurssiin. **Ulkomaanrahanmääräiset muut sijoitukset** on merkitty taseeseen hankinta-ajankohdan kurssia käyttäen. Laskettaessa käypiä arvoja on käytetty 31.12.2008 noteerattu kursseja. Mikäli tilinpäätöspäivän käypä arvo on alkuperäistä hankintamenua alempi, on sijoituksesta tehty arvonalennus. Tilikaudella syntyneet kohdistamattomat kurssierot on kirjattu sijoitustoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin ja kohdistettavat kurssierot on käsitelty kyseisten tulojen ja menojen oikaisuina.

Lainasaamiset, muut saamiset ja talletukset on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Vakuutusmaksusaamiset koostuvat tarkistusmaksuavioista ja tilivuoden päättyessä maksamattomina olevista erääntyneistä vakuutusmaksuista. Erääntyneistä vakuutusmaksuista on kirjattu luottotappioiksi maksusteellisiksi todetut saamiset sekä sellaisten yhtiöiden saamiset, joiden konkurssi on alkanut. Lisäksi luottotappioihin on kirjattu vahvistettujen yrityssaneerauksien leikatut saamiset.

TyEL-maksujärjestelmässä vakuutusmaksusaamiset ryhmitellään vakuutuksen vahvimman perintämenettelyn mukaisesti ryhmiin konkurssi, ulosotto, velkasaneeraus ja muut.

YEL:n vakuutusmaksusaamisista luottotappiot kirjataan pääsääntöisesti vanhenemisen johdosta.

Johdannaissopimuksia Eläke-Fennia on käyttänyt lisätuottojen tavoittelemiseen, allokaatiomuutosten tekemiseen, salkunhoidon tehostamiseen sekä suojaustarkoituksessa.

Kirjanpidollista suojauslaskentaa sovelletaan vain niihin johdannaissopimuksiin, jotka täyttävät Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelman tälle asettamat edellytykset. Johdannaissopimukset, joihin on sovellettu suojauslaskentaa, on arvostettu kokonaisuutena suojattavan erän kanssa. Jos suojattavasta tase-erästä ei ole kirjattu arvomuutosta, ei myöskään suojaavasta sopimuksesta ole tehty tulosvaikutteista kirjausta tilinpäätökseen ellei sen negatiivinen arvomuutos ole ylittänyt suojattavan erän positiivista muutosta. Kun suojattavasta kohteesta on kirjattu arvonalennuksen palautusta, on käytetyn johdannaisen arvomuutos kirjattu kokonaisuudessaan kuluksi. Johdannaissopimuksesta syntyvät tuotot ja kulut on kirjattu pääsääntöisesti samaan tuloslaskelman erään kuin suojattavasta tase-erästä tai positiosta kirjattavat tuotot ja kulut.

Muiden johdannaissopimusten negatiivinen arvomuutos on kirjattu tulosvaikutteisesti. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta tai raukeamisesta toteutuneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Katetta, toimintapääomaa ja vakavaraisuusvaadetta laskettaessa sijoitusriskiä pienentävinä johdannaisina on käsitelty valuuttajohdannaiset sekä ne koron- ja valuuttavaihtosopimukset, joihin sovelletaan kirjanpidollista suojauslaskentaa. Niitä osake- ja luottoriskijohdannaisia sekä korkojohdannaisia, joihin suojauslaskentaa ei sovelleta, ei ole käsitelty kate- ja vakavaraisuuslaskennassa sijoitusriskiä pienentävinä. Vastapuoliriskin osalta on noudatettu, mitä Vakuutusvalvontaviraston määräys- ja ohjekokoelmassa on mainittu riskikeskittymien rajoittamisesta.

Varaukset ja verovelka

Sijoitusten arvostuseroista, jotka on esitetty liitetietona, ei ole laskettu laskennallista verovelkaa. Tuloutetut arvonorotukset ovat veronalaista tuloa. Konsernitilinpäätöksessä kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan.

Poistot ja laskentaperiaatteet

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisina poistoina kuluksi. Myös kuluvan omaisuuden tuloutetut arvonnkorotukset poistetaan suunnitelman mukaisesti. Aineettomina oikeuksina on esitetty tietokoneohjelmien lisenssit ja muina pitkävaikutteisina menoina valmisohjelmien hankintaan liittyvät suunnittelu- ja konsultointimenot. Järjestelmähankkeisiin liittyvät muut pitkävaikutteiset menot kirjataan vuosikuluksi KPL 5:5a§ mukaan.

Poistot on laskettu tasapoistoina alkuperäisestä hankintahinnasta käyttäen seuraavia taloudellisia käyttöaikoja:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	50 v
Teollisuus- ja varastorakennukset	40 v
Rakennusten tekniset laitteet	10 v
Aineettomat oikeudet	5 v
Autot	5 v
Atk-laitteet	4 v
Kalusto	10 v
Konttorikoneet	7 v
Muut pitkävaikutteiset menot	5 v

Osassa rakennuksista on tehty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaiset enimmäispoistot.

Liikekulut

Yhtiön liikekulut on jaettu toimintoille Vakuutusvalvontaviraston ohjeiden mukaisesti liitetiedoissa esitetyllä tavalla. Lakisääteiset maksut on sisällytetty hallintokuluihin.

Välittömät verot ja tilikauden ylijäämä

Tilikauden verotettavan tulon perusteella määräytyvä laskennallinen vero on -2 037 415,81 euroa. Laskennallista verosaamista ei ole kirjattu taseeseen, sillä sitä ei pystytä tulevaisuudessa hyödyntämään.

Eläke-Fennian tilikauden ylijäämä määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien Eläke-Fennian hakemien laskuperusteiden mukaisesti.

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksin. Lisäeläketurva on järjestetty osalle henkilöstöä TEL-lisäeläkevakuutuksella ja sijoitusjohtajille vapaamuotoisella eläkejärjestelyllä. Toimitusjohtajalla on oikeus siirtyä TEL-lisäeläkevakuutuksen tai vastaavan muun lisäeläkejärjestelyn perusteella vanhuuseläkkeelle 60 vuotta täytettyään. Eläkevakuutusmaksut on kirjattu suoriteperusteisesti.

Hallituksen päätöksen mukaisesti niille hallituksen nimitämille johtajille, joiden työsopimuksen mukainen tavoite-eläke ei täyty vanhuuseläkkeelle siirtymishetkellä, ostetaan kertamaksulla lisäeläke TEL:n lisäturvaan. Lisäksi samalla ryhmällä on eläkesääntö, jolla kompensoidaan mahdollinen läkisääteisen lisäeläkkeen pienentymä peruseläkkeen kasvamisen johdosta palveltaessa yli eläkeiän. Tilinpäätöksessä on tehty tältä osin varaus tulevien maksujen osalta. Varauksen määrä tarkistetaan vuosittain.

Vakuutustekninen vastuuelvelä

Vakuutus sopimuksista aiheutuva vastuu on kirjattu vastuuelvelaksi. Se koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Vastuuelvelä lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy osittamaton lisävakuutusvastuu, joka luetaan mukaan toimintapääomaan sekä osaketuotoista riippuva vastuuelvelän osa. Taseessa vastuuelvelä esitetään tässä muodossa. Vakavaraisuusvastuuelvelä laskettaessa vastuusta vähennetään osittamaton lisävakuutusvastuu, yrittäjän eläkelain vakuutusmaksuvastuu ja poikkeuslain (853/2008) voimassa ollessa toimintapääomaan vastuuelvelästä rinnastettava erä.

Toimintapääoma

Vakuutusyhtiön toimintapääoma muodostuu käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotuksesta. Velkaan ei tällöin lueta osittamatonta lisävakuutusvastuuta. Toimintapääoman on täytettävä työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa säädetyt vaatimukset sekä syksyllä 2008 vahvistetun poikkeuslain (853/2008) määräykset. Vakavaraisuutta laskettaessa toimintapääomaan rinnastetaan poikkeuslain 3 §:n perusteella erä, joka vastaa noin 4,2 prosenttia vakavaraisuusvastuuelvelästä.

Tuloslaskelman liitetiedot

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
1. VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen perusvakuutus				
Työnantajan osuus	768 694	671 790	768 694	671 790
Työntekijän osuus	201 524	184 005	201 524	184 005
	970 218	855 794	970 218	855 794
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus				
	1 663	1 881	1 663	1 881
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus				
	116 976	110 386	116 976	110 386
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus				
	13	17	13	17
Vakuutusmaksutulo	1 088 870	968 078	1 088 870	968 078
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät				
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL	4 595	2 891	4 595	2 891
YEL	1 276	1 234	1 276	1 234
	5 871	4 125	5 871	4 125
2. MAKSETUT KORVAUKSET				
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen perusvakuutus	608 274	566 385	608 274	566 385
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	15 493	15 682	15 493	15 682
YEL:n vähimmäisturvan mukainen vakuutus	98 000	92 271	98 000	92 271
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	635	606	635	606
	722 402	674 944	722 402	674 944
Maksettu/saatu vastuunjakokorvauksia				
TyEL-eläkkeet	179 796	117 837	179 796	117 837
YEL-eläkkeet	24 872	21 174	24 872	21 174
Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksuista ja palkat-				
tomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta	-27 491	-26 615	-27 491	-26 615
YEL:n valtion osuus	-9 871	-6 525	-9 871	-6 525
VEKL:n valtion korvaus	3	1	3	1
	167 308	105 872	167 308	105 872
	889 710	780 815	889 710	780 815
Korvaustoiminnon hoitokulut				
	8 980	8 077	8 980	8 077
Työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokulut				
	1 028	653	1 028	653
Maksetut korvaukset yhteensä	899 718	789 546	899 718	789 546

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
3. SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot			655	909
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Korkotuotot	3 151	2 734		
Samana konsernin yritykset			11 452	11 088
Muut			26	46
Muut tuotot	57 009	54 771	55 124	52 235
	60 159	57 505	66 603	63 370
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	44 316	61 090	44 316	61 090
Korkotuotot	155 780	94 257	155 780	94 257
Muut tuotot	105 527	79 990	105 527	79 990
	305 623	235 337	305 623	235 337
Yhteensä	365 782	292 843	372 881	299 616
Arvon alentumisten palautukset	5 300	20 794	5 300	20 794
Myyntivoivot	585 236	422 350	583 395	420 574
Yhteensä	956 319	735 987	961 576	740 984
4. SIJOITUSTOIMINNAN KULUT				
Kulut kiinteistösijoituksista	-21 704	-24 325	-33 821	-35 900
Kulut muista sijoituksista	-189 561	-47 324	-191 100	-48 736
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-6 695	-8 551	-6 695	-8 551
	-217 960	-80 199	-231 616	-93 186
Arvon alenemiset ja poistot				
Arvon alenemiset	-486 954	-177 521	-485 740	-175 639
Rakennusten suunnitelmapoistot	-8 307	-7 861	-838	-872
	-495 260	-185 382	-486 579	-176 511
Myyntitappiot	-669 701	-236 649	-669 701	-236 649
Yhteensä	-1 382 922	-502 230	-1 387 896	-506 346
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua	-426 603	233 758	-426 320	234 639
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	-426 603	233 758	-426 320	234 639
5. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	1 914	2 279	1 914	2 279
Muut vakuutusten hankintamenot	7 748	7 463	7 748	7 463
	9 662	9 742	9 662	9 742

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
Vakuutusten hoitokulut	12 135	11 585	12 135	11 585
Hallintokulut				
ETK:n kustannusosuus	4 220	3 633	4 220	3 633
Oikeushallintomaksu	245	283	245	283
VVV:n valvontamaksu	173	153	173	153
Muut erät		-2 153		-2 153
	4 637	1 917	4 637	1 917
Muut hallintokulut	5 570	5 547	5 570	5 547
Yhteensä	32 004	28 790	32 004	28 790
Kokonaisliikekulut toiminnoittain				
Maksetut korvaukset				
Korvaustoiminnon hoitokulut	8 980	8 077	8 980	8 077
Työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokulut	1 028	653	1 028	653
	10 008	8 731	10 008	8 731
Liikekulut	32 004	28 790	32 004	28 790
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	1 540	1 412	1 540	1 412
Kulut muista sijoituksista	5 462	4 447	5 462	4 447
	7 002	5 859	7 002	5 859
Yhteensä	49 013	43 380	49 013	43 380
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	13 969	13 263	13 969	13 263
Eläkekulut	2 543	2 607	2 543	2 607
Muut henkilösivukulut	846	905	846	905
Yhteensä	17 358	16 775	17 358	16 775
Johdon palkat ja palkkiot				
Toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	500	523	500	523
Hallitus	188	169	188	169
Hallintoneuvosto	76	67	76	67
Yhteensä	764	758	764	758

Toimitusjohtaja Lasse Heiniön palkka oli 251 400 euroa ja luontoisedut olivat 28 800 euroa. Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille ei ole annettu eläkesitoumuksia, lukuunottamatta toimitusjohtajaa, jolla on oikeus siirtyä eläkkeelle 60 vuotiaana TEL:n mukaisen lisäeläkejäjestelyn tai vastaavan muun järjestelmän perusteella. Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille ei ole annettu rahallainoja eikä vakuuksia.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot

Vuonna 2008 Ernst & Young Oy:lle maksettiin Eläke-Fennian ja sen omistamien kiinteistöyhtiöiden tilintarkastuksesta 160 000 euroa. Konsultoinnista maksetut palkkiot olivat 39 700 euroa.

Henkilöstön keskimääräinen luku tilikauden aikana

Konttorihenkilöstö	221	221
Myyntihenkilöstö	23	23
Kiinteistöhenkilöstö	6	6

Taseen liitetiedot

1 000 euroa	Jäljellä oleva hankintameno 2008	Kirjanpito- arvo 2008	Käypä arvo 2008	Jäljellä oleva hankintameno 2007	Kirjanpito- arvo 2007	Käypä arvo 2007
6. SIOJITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO, EMOYHTIÖ						
Kiinteistösjoiutukset						
Kiinteistöt	40 810	42 371	51 355	33 991	35 552	42 714
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	128 107	140 999	207 378	136 010	148 901	208 883
Muut kiinteistöosakkeet	88 827	91 686	155 037	87 185	90 044	139 343
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	230 450	230 450	230 450	218 884	218 884	218 884
Sijoitukset omistusyhteisyrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	16 651	16 651	33 000	16 651	16 651	48 180
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	1 316 284	1 316 284	1 437 081	2 759 254	2 759 260	3 205 736
Rahoitusmarkkinavälineet	2 903 009	2 903 009	2 846 498	1 909 862	1 909 862	1 874 214
Kiinnelainasaamiset	222 204	222 204	222 204	167 592	167 592	167 592
Muut lainasaamiset	158 467	158 467	158 467	68 109	68 109	68 109
Talletukset	28 500	28 500	28 500	55 100	55 100	55 101
	5 133 308	5 150 620	5 369 969	5 452 638	5 469 955	6 028 756
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää						
korkotuotoksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-6 796			-5 683		
Kirjanpitoarvo sisältää						
tuloutettuja arvonkorotuksia	17 312			17 318		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			219 349	558 801		
1 000 euroa						
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan eriteltynä						
Pankkitakaus			55 060	10 510	55 060	10 510
Takausvakuutus			39 059	39 424	39 059	39 424
Vakuutuskirja			837	1 443	837	1 443
Kiinteistöosake			622	1 234	622	1 234
Muu vakuus			32 362	12 501	32 362	12 501
Jäljellä oleva hankintameno			127 942	65 112	127 942	65 112
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä			30 525	2 997	30 525	2 997

1 000 euroa	Konserni 2008	Konserni 2007	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
Eläkelainasaamisten yhteismäärä				
Muut kiinnelainasaamiset	1 587	1 956	1 587	1 956
Muut lainasaamiset	38 706	9 020	38 706	9 020
Jäljellä oleva hankintameno	40 293	10 977	40 293	10 977
Ei-suojaavat johdannaiset				
Muut saamiset				
Johdannaiset, kirjanpitoarvo			10 352	11 220
Muut velat				
Johdannaiset, kirjanpitoarvo				13 777
Johdannaiset, arvonmuutokset			7 370	3 343
Muut siirtosaamiset ja -velat				
Johdannaiset			-18 560	-1 238
Suojaavat johdannaiset				
Muut saamiset				
Johdannaiset, kirjanpitoarvo				8 427
Johdannaiset, arvonmuutokset				-5 360
7. OSAKKEET JA OSUUDET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ, EMOYHTIÖ				
Osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.				8
Lisäykset				
Vähennykset				-8
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.				
8. OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEISYRITYKSISSÄ				
Osakkeet ja osuudet				
Alkuperäinen hankintameno 1.1.			16 651	16 651
Lisäykset				
Siirrot				
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.			16 651	16 651
Osakkeet ja osuudet				
		Osuus kaikista osakkeista %	äänistä%	Kirjan- pitoarvo
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia		40,0	40,0	16 651
Osakkeet ja osuudet yhteensä				16 651

1 000 euroa Osuus kaikista osakkeista % Kirjanpitoarvo Markkina-arvo 31.12.2008 31.12.2008

9. MUUT SIIJOITUKSET, EMOYHTIÖ

KOTIMAISET EI-NOTEERATUT OSAKKEET JA OSUDET

	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
3Step IT Group Oy	17,58	10 184	11 088
Aina-Group Oyj	14,89	6 578	6 578
Arek Oy	4,00	560	560
Avara-Suomi Oy	21,20	11 136	11 136
Esy Oy	4,00	188	188
Exillion Capital Oy	25,00	33	33
Fibrogen Europe	0,41	482	482
Garantia Vakuutusosakeyhtiö	18,00	5 748	5 748
Halikko Group Oy	15,07	141	141
Imatran Seudun Kehitysyhtiö	0,35	8	8
IWS International Oy	1,85	60	60
Midinvest Oy	8,38	505	555
Nethawk Oy	1,71	392	392
Sato Oyj	3,40	9 750	9 750
Sisu Axels Oy	9,59	842	1 467
Team Botnia Oy	0,93	2	2
Turun Puhelin Oy	0,00		
Vaasan Puhelin Oy	0,00	1	1
Wedeco Oy	8,89	956	1 168
Vivago Oy	14,75	1 207	1 207

KOTIMAISET NOTEERATUT OSAKKEET JA OSUDET

	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
AffectoGenimap Oy	2,79	1 278	1 278
Almamedia Oy	0,21	792	792
Amanda Capital Oy	0,88	358	358
Aspo Oyj	0,13	142	142
Cargotec Oy	0,16	728	728
Electrobit Group Oy	0,39	165	165
Elisa Oy	0,17	3 407	3 407
Finnair Oy	0,08	489	489
Fiskars Oy	0,86	3 298	3 298
Fortum Oy	0,11	14 697	14 697
Glaston Oy	0,83	597	597
HKScan Oy	0,17	251	251
Huhtamäki Oy	0,35	1 632	1 632
Ilkka-Yhtymä Oy	4,44	3 158	3 317
Kemira Oy	0,23	1 723	1 723
Kesko Oy	0,95	5 340	5 340
Kone Oy	0,21	6 314	7 144
Konecranes Oy	0,23	1 691	1 691
Lassila & Tikanoja Oy	0,06	275	275
Lännen Tehtaat Oy	2,45	2 091	2 091
Metso Oy	0,21	2 556	2 556
M-Real Oy	0,75	1 518	1 518
Neste Oil Oy	0,17	4 605	4 605
Nokia Oy	0,04	18 464	18 464
Nokian Renkaat Oy	0,23	2 302	2 302
Oriola-KD Oy	3,95	2 503	2 503
Orion Oy	0,94	5 846	5 846
Outokumpu Oy	0,18	2 716	2 716
Outokumpu Technology Oy	0,26	1 188	1 188
Pohjola Pankki Oy	0,11	1 755	1 755
Pöyry Oy	0,20	938	938
Raisio Yhtymä Oy	0,77	1 470	1 470
Ramirent Oy	0,23	813	813
Rapala VMC Oy	1,15	1 583	1 583
Rautaruukki Oy	0,16	2 672	2 672
Sampo Oy	0,21	15 226	15 226
SanomaWSOY Oy	0,29	4 329	4 329

1 000 euroa Osuus kaikista osakkeista % Kirjanpitoarvo Markkina-arvo 31.12.2008 31.12.2008

	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
Stockmann Oyj	0,23	782	782
Stora Enso Oyj	0,22	7 571	7 571
Talentum Oyj	1,58	1 309	1 309
Teleste Oyj	1,24	493	493
Terveystalo Healthcare Oyj	1,66	726	726
Tietoenator Oyj	0,16	913	913
Trainers' House Oyj	1,47	550	550
UPM-Kymmene Oyj	0,19	9 032	9 032
Uponor Oyj	0,04	231	231
Vahto Group A	1,24	131	131
Vacon Oyj	0,58	1 629	1 629
Wärtsilä Oyj	0,22	4 622	4 622
YIT Oyj	0,18	1 072	1 072

ULKOMAISET NOTEERATUT OSAKKEET

	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
ABB Ltd	0,007	1 620	1 707
Aker ASA	0,041	422	422
Alfa Laval Ab	0,035	726	931
Allianz AG	0,001	203	203
Assa Abloy Ab	0,014	407	407
AstraZeneca Plc	0,009	3 598	3 724
Atlas Copco Ab	0,037	1 904	1 904
Axa SA	0,001	192	192
Barclays Plc	0,002	234	234
Bayer AG	0,007	1 751	2 140
Carlsberg A/S	0,017	459	460
Deutsche Bank AG	0,001	220	220
DnB NOR ASA	0,017	609	609
E.ON AG	0,001	611	611
FLSmidth & Co A/S	0,028	364	364
Fred Olsen Energy ASA	0,037	472	472
GlaxoSmithKline Plc	0,001	1 006	1 006
Hennes & Mauritz Ab	0,025	5 059	5 059
Infineon Technologies AG	0,034	247	247
Investor Ab	0,011	538	538
Koninklijke Philips Electronics N.V.	0,003	350	350
LM Ericsson Ab	0,017	2 732	2 732
Loomis Ab	0,101	316	316
Nordea Bank Ab	0,053	6 970	6 970
Novo Nordisk A/S	0,011	2 035	2 037
Oriflame Cosmetics SA	0,037	415	415
Orkla ASA	0,015	699	699
Petroleum Geo-Services ASA	0,039	199	199
PPR Group SA	0,011	648	648
Renewable Energy Corp AS	0,010	331	331
Roche Holding AG	0,001	924	1 018
Royal Bank of Scotland Group Plc	0,000	91	91
Sandvik Ab	0,019	1 037	1 037
Sanofi-Aventis SA	0,002	1 453	1 453
SAP AG	0,002	722	722
Seadrill Ltd	0,040	904	904
Securitas Ab	0,029	578	591
Sevan Marine ASA	0,178	266	266
Siemens AG	0,003	1 680	1 680
Skandinaviska Enskilda Banken Ab	0,024	894	894
Skanska Ab	0,038	1 069	1 069
SKF Ab	0,017	497	497
Software AG	0,062	671	704
SPDR Trust series 1	0,012	8 081	8 105
SSAB Svenska Stal Ab	0,029	438	438
Statoil ASA	0,004	1 577	1 577
Storebrand ASA	0,056	391	429

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
Svenska Cellulosa Ab	0,025	921	921
Svenska Handelsbanken Ab	0,021	1 507	1 507
TELE2 Ab	0,032	825	825
Telenor ASA	0,018	1 425	1 425
TeliaSonera Ab	0,055	8 703	8 703
Total SA	0,001	1 241	1 241
Unibail-Rodamco SA	0,070	6 390	6 390
Unilever N.V.	0,005	1 389	1 389
Vestas Wind Systems A/S	0,008	610	611
Vivendi	0,004	1 121	1 121
Volvo Ab	0,019	1 105	1 105

PÄÄOMARAHASTOT

Aboa Venture II Ky		173	173
Access Capital LP		527	2 483
Access Capital LP II A		1 459	5 065
Access Capital LP II B		1 236	1 236
Aloitusrahasto Vera Oy		500	500
Amanda III Eastern Private Equity Ky		2 859	2 988
Auda Capital IV Co-Investment Fund LP		1 063	1 135
Auda Capital IV(Cayman)LP		3 684	3 894
Bio Fund Ventures I Jatkosijoitusrahasto Ky			151
Bio Fund Ventures I Ky		510	510
Bio Fund Ventures II Jatkosijoitusrahasto Ky		747	747
Bio Fund Ventures II Ky		3 246	3 246
Bio Fund Ventures III Ky		2 663	2 663
Conor Technology Fund I Ky		434	449
Eqvitec Technology Fund II Ky		1 849	1 849
Eqvitec Mezzanine Fund III Ky		181	181
Etelä-Pohjanmaan Rahasto Ky			25
European Fund Investments UK		1 534	1 534
Finnmezzanine III Ky		2 814	3 158
Finnmezzanine Rahasto II Ky		278	278
Finnventure Rahasto V Ky		149	1 397
Forenvia Venture I Ky		4	4
GrowHow Rahasto I Ky		885	939
Helmet SME Ventures Ky		68	68
Industri Kapital 2000 Ltd		2 934	3 845
Industri Kapital 2007 Ltd		4 776	4 793
Intera Fund I Ky		480	480
Kareliaventure Rahasto Ky		14	14
Lapin Rahasto I Ky		28	28
Macquarie European Infrastructure Fund II		3 848	3 902
MB Equity Fund III		2 453	2 656
MB Equity Fund IV Ky		553	553
Metal Fund Ky			89
Midinvest Fund I Ky			927
Midinvest Fund II Ky		945	945
Nordic Capital IV Ltd			53
Nordic Capital VII Ltd		5 787	5 787
Nordic Mezzanine Fund II LP		1 773	2 565
Nordic Mezzanine Fund III LP		518	518
Power Fund II Ky		214	214
Profita Fund I Ky		62	327
Profita Fund II Ky		406	484
Profita Fund III Ky		1 090	1 090
Promotion Capital I Ky		112	112
Promotion Equity I Ky		867	867
Savon Kasvurahasto I Ky		71	163
Sentica Kasvurahasto II Ky		1 574	2 509
Sentica Terveysteknologia I Ky		688	688
Teknoventure rahasto II Ky		533	1 278

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
Teknoventure rahasto III Ky			203
Terveysrahasto Oy			1 746
Terveysrahasto Oy Optio D 31.8.2009			

OSAKERAHASTOT

Aberdeen Global - Asia Pacific Fund		16 000	16 772
Aventum Aasia REIT Plus K		2 347	2 347
Aventum HR Suomi K		2 005	2 256
AXA Rosenberg Equity Alpha Trust - Pacific ex Japan		7 267	7 687
CapMan Public Market Fund FCP - SIF A1		82	82
Danske Kestävä Arvo Osake Kasvu-osuus		3 688	3 688
East Capital Lux - Russian Fund		3 509	3 509
Erikoissijoitusrahasto Populus B		1 877	1 877
Evli Greater Russia B		1 847	1 847
Fidelity Active Strategy - Europe Fund		38 546	38 546
Fidelity Active Strategy Sicav - Japan Fund		20 136	25 788
Fidelity Asian Special Situations		16 978	17 792
Fidelity European Dynamic Growth		7 488	7 488
Fondita Nordic Micro Cap B		6 004	6 004
FORTIS L FUND - China Equity Fund IC		3	3
FORTIS L FUND - Latin American Equity Fund IC		5 289	5 595
Fourton Hannibal A		2 270	2 270
Fourton Odysseus A		6 836	6 836
Fourton Stamina A		7 437	7 437
Handelsbanken Latinamerikafond		922	922
ICECAPITAL Africa Fund B		5 485	5 485
ICECAPITAL European Property Fund		257	257
ICECAPITAL Global Infrastructure Fund B		5 758	5 758
JPMorgan Investment Funds - US Select Equity Fund		12 280	13 010
T. Rowe Price -US Large Cap Growth Equity Fund		11 803	12 486
T. Rowe Price -US Large Cap Value Equity Fund		15 982	17 170
T. Rowe Price -US Smaller Companies Equity Fund		4 790	5 526
UBGlobe		927	927
UBS U.S. Allocation Fund Class Y		2 551	2 696

KORKORAHASTOT

Aktia Inflation Bond+ D		40 294	42 180
Alcentra European Credit Fund		12 949	12 949
Ares Enhanced Credit Opportunities Offshore Fund Ltd, Class A		2 994	3 166
CypressTree Leveraged Alternative Income Fund		1 438	1 438
Highland Restoration Capital Partners Offshore L.P.		3 968	4 120
OCM European Credit Opportunities Fund (Cayman) Ltd		1 500	1 500
OCM Opportunities Fund VII		4 609	4 877
OCM Opportunities Fund VIIb		3 320	3 320
SP Pitkäkorko B		1 134	1 138

KIINTEISTÖSIIJOITUSRAHASTOT

Archstone German Fund - Class A		13 055	13 870
Archstone German Fund - Lainaosuus		1 945	1 945
CapMan Hotels RE Ky		15 284	15 284
DOF Development Fund CV		29	60
EPI Russia I Ky		10 000	10 000
Exilion Real Estate I Ky		15 030	15 030
ICECAPITAL Housing Fund I Ky		8 388	8 388
Ing Dutch Office Fund II NV		14 125	14 125
Ing Property Fund Central and Eastern Europe		4 251	4 251
Prologis European Properties Fund II		4 036	4 036
Sponda Fund I Ky		11 364	12 764
Tishman Speyer European Core Fund, Sub-Fund A		7 280	7 280
Tishman Speyer European Strategic Office Fund			
Scots Feeder L.P.		6 134	6 568 UK
Shopping Centre Feeder Fund Ltd		12 518	12 518

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
HEDGE FUND			
Archipelago Holdings Ltd., Class A		11 021	12 281
ATTICUS European Ltd., Class I		9 701	10 974
Black River Global Multi-Strategy Leveraged Fund Ltd.		9 181	10 428
Blue Mountain Credit Alternatives Fund Ltd., Series Q		18 126	20 193
Bluebay Emerging Market Total Return Fund Ltd.		1 169	1 236
Bluebay Value Recovery Fund		10 095	10 909
Canyon Value Realization Fund Ltd., Class B		7 803	8 522
Canyon Value Realization Fund Ltd., Class B DI		3 168	3 179
Capula Global Relative Value Fund Ltd., Class C		24 455	29 121
Chestnut Fund Ltd.		160	160
Cheyne Special Situations Fund Inc., Class E-2		3 666	3 666
CQS Capital Structure Arbitrage Feeder Fund Ltd., Class A		7 383	7 808
CQS Asia Feeder Fund Ltd., Class B		7 669	8 111
CQS Convertible and Quantitative Strategies Feeder Fund Ltd., Class 2A-New		6 294	6 657
CQS Convertible and Quantitative Strategies Feeder Fund Ltd., Class 2A-Old		3 147	3 328
D.E.Shaw Oculus International Fund		14 679	20 828
Davidson Kempner International Ltd., Class C		13 525	15 316
Davidson Kempner International Ltd., Class S		563	565
Deephaven Global Multi-Strategy (Market Neutral) Fund Ltd., Class A1		8 935	9 448
DKR Soundshore Oasis Fund Ltd., Class A – Sub Class U		7 074	7 481
Drake Global Opportunities Fund Ltd., Series 1		2 923	3 091
Eton Park Overseas Fund Ltd., Class B1		35 609	37 666
Eton Park Overseas Fund Ltd., Class S		73	77
Farringdon Alpha One		15 000	16 437
FrontPoint Multi-Strategy Fund Ltd. 03/2006		4 076	4 765
FrontPoint Multi-Strategy Fund Series A Ltd., Class A		4 076	4 736
Frontpoint Offshore Strategic Credit Fund Ltd.		20 182	22 484
Glenview Capital Partners Ltd, Series AA/59		5 187	5 785
Goldentree Offshore Ltd., Series C/1		8 548	9 041
GSO Special Situations Overseas Fund, Class A		17 856	19 913
GSO Special Situations Overseas Fund, Class S		540	604
Highbridge Capital Corporation - Class I		10 009	10 587
Highbridge Long/Short Equity Fund, Ltd		20 086	22 819
Highland Crusader Fund II Ltd, Class D		2 431	2 571
Indus Asia Pacific Fund Ltd., Class A		11 757	13 318
King Street Capital Ltd., Class A		19 626	21 563
King Street Capital Ltd., Class S		36	41
Level Global Overseas Ltd., Class C		14 305	16 204
Marathon Overseas Fund Ltd.		1 304	1 379
Marathon Special Opportunity Fund Ltd. Class E1		10 623	12 066
Marathon Special Opportunity Fund Ltd. SP 2		1 947	2 211
Marathon Special Opportunity Fund Ltd. SP 4		1 026	1 165
Marathon Special Opportunity Fund Ltd. SP 6		601	601
NWI Explorer Global Fund, Ltd.		5 929	6 270
Orn Event Fund Ltd.		130	138
OZ Overseas Fund II / E Prime Shares		14 002	14 808
Paulson Advantage Ltd., Class A		14 056	30 123
Pershing Square International, Ltd., Class C		12 602	14 176
Polygon Global Opportunities Fund Ltd., Class E		6 438	6 808
R2 Alpha Strategies PLC - R2 Crystal Fund - Euro Class		19 982	9 982
RAB Energy Fund Limited		2 283	2 283
RAB Octane Fund Limited		2 283	2 283
RAB Special Situations Fund Ltd., Class G		1 787	1 787
Roy G. Niederhoffer Diversified Fund (Offshore), Ltd., Class A		19 893	26 289

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2008	Markkina-arvo 31.12.2008
Samlyn Offshore Ltd., Class As/65		14 278	16 812
Samlyn Offshore Ltd., Class S/65		268	316
SEB Alternative Investment - Institutional Portfolio		16 793	16 793
Shepherd Investments International Ltd., Class B-2		11 369	12 913
Shepherd Investments International Ltd., Class S, SP38		249	303
Shepherd Investments International Ltd., Class S, SP40		86	96
Shepherd Investments International Ltd., Class S, SP41		123	134
Shepherd Investments International Ltd., Class S, SP42		8	8
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-20)			
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-43)		40	45
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-45)		3	3
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-46)		1	1
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-48)		3	4
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-49)		1	3
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-51)		1	1
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-52)		1	1
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-53)		3	3
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-54)		8	9
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-55)		25	29
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-56)		7	7
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class D-272-H-272-57)		50	57
Silver Point Capital Offshore Fund, Ltd. (Class H-272)		9 965	11 307
Sloane Robinson Global FD Class B Asia		6	6
Taconic Opportunity O/S FD Class SP2 A/S 2NR		11	14
Taconic Opportunity Offshore Fund Ltd. SP-A SERIES 1-NR		5	7
Taconic Opportunity OS CLS SP-1A SER2		1	3
Taconic Opportunity OS FD CI SP-A SER1		11	15
Tisbury Fund Ltd., Euro Class		1 288	1 288
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd.		8 650	9 609
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S2		304	304
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S3		311	334
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S4		121	121
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S5		132	132
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S6		38	38
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S7		54	55
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S8		115	115
TPG-AXON Partners (Offshore) Ltd. S9		54	54
Treesdale Fixed Income Fund Ltd, Class B		6 414	6 784
Vicis Capital Fund (International), Class A		19 020	25 332
Winton Futures Fund Ltd., Lead Series Class B		4 076	7 264
York Investment Limited, Class C		10 877	12 357
TAKUUSUUS			
Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia		3 364	3 364
Muut sijoitukset yhteensä		1 316 284	1 437 081

1 000 euroa	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
VASTUUT		
Johdannaissopimuksista johtuvat vastuut		
Ei-suojaavat johdannaiset		
I Korkejohtannaiset		
Optiosopimukset		
Ostetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		22 900
Sopimusten käypä arvo		690
Asetetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		113 900
Sopimusten käypä arvo		-3 460
Avoimet futuurisopimukset		
Mydyt futuurit		
Kohde-etuuksien nimellisarvo	300 000	
Sopimusten käypä arvo	-5 520	
Swaptiot		
Asetetut swaptiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		50 000
Sopimusten käypä arvo		-768
Markkina-arvo ei sisällä tilikauden siirtyvää korkoa.		
II Valuuttajohdannaiset		
Avoimet termiini- ja futuurisopimukset		
Kohde-etuuksien nimellisarvo	743 174	726 262
Sopimusten käypä arvo	17 247	23 959
Suljetut termiini- ja futuurisopimukset		
Kohde-etuuksien nimellisarvo	49 939	18 190
Sopimusten käypä arvo	-1 918	226
Avoimet optiosopimukset		
Ostetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		33 965
Sopimusten markkina-arvo		738
Asetetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		67 930
Sopimusten käypä arvo		-511
III Osakejohtannaiset		
Optiosopimukset		
Ostetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		233 750
Sopimusten käypä arvo		4 934
Asetetut optiot		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		495 000
Sopimusten käypä arvo		-2 602
IV Luottoriskijohdannaiset		
Ostettu suoja		
Kohde-etuuksien nimellisarvo	300 000	150 000
Sopimusten käypä arvo	13 258	895
Myyty suoja		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		25 000
Sopimusten käypä arvo		-35

1 000 euroa	E moyhtiö 2008	E moyhtiö 2007
Suojaavat johdannaiset		
I Korkojohdannaiset		
Koronvaihtosopimukset		
Sopimusten nimellisarvo		13 586
Sopimusten käypä arvo		1 037
II Valuuttajohdannaiset		
Avoimet valuutanvaihtosopimukset		
Kohde-etuuksien nimellisarvo		45 513
Sopimusten käypä arvo		8 873
Sijoitussitoumukset		
Pääomarahastot	112 304	112 416
Kiinteistösisjoitusrahastot	13 928	28 890
Leasing- ja vuokravastuu		
Leasing-vastuu alkaneella tilikaudella	31	50
Leasing-vastuu seuraavilla tilikausilla	8	5
Muut vastuusitoumukset		
Arvonlisäverolain 188 §:n mukainen vastuu verovelvollisuusryhmän alv-velasta	9 769	-553
Uudisrakentamisesta ja kiinteistöjen perusparannuksista tehtyjen alv-vähennysten palautusvastuu	48	307

10. VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaiset eläkkeet	3 154 243	3 008 499
Osittamaton lisävakuutusvastuu	149 103	539 934
Ositettu lisävakuutusvastuu	6 439	15 277
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-205 588	1 055
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	3 104 197	3 564 765
Korvausvastuu		
Alkaneet eläkkeet	2 019 343	1 827 596
Tasointumäärä	258 112	260 088
Korvausvastuu yhteensä	2 277 454	2 087 685
Vakuutustekninen vastuuelka yhteensä	5 381 652	5 652 450
Toimintapääoma		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	31 730	30 086
Tilinpäätössiirtojen kertymä	131	143
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	256 000	590 065
Osittamaton lisävakuutusvastuu	149 103	539 934
Aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet	-246	-365
Muut erät		-3 604
Tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava osa	208 793	
	645 512	1 156 259

1 000 euroa	Emoyhtiö 2008	Emoyhtiö 2007
Työeläkevakuutusyhtiölain 17 §:n toimintapääoman vähimmäismäärä	100 221	463 180
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuuvelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	258 112	260 088
Työeläkevakuutusyhtiön 16 §:n mukainen toimintapääoma esitettynä siten, että siihen ei sisälly tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa	436 719	
Työeläkevakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä esitettynä ilman lain 853/2008 mukaisia väliaikaisia alennuksia vuosille 2008–2010	173 994	

11. OMA PÄÄOMA, EMOYHTIÖ

1 000 euroa	Konserni 2008	Emoyhtiö 2008
Takuupääoma	1 682	1 682
Pohjarahasto	3 364	3 364
Rakennusrahasto	30	
Arvonkorotusrahasto	84	
Lainanlyhennysrahasto	233	
Vapaat rahastot	23 255	23 255
Siirto edellisen vuoden voitoista	1 600	1 600
Edellisten tilikausien voitto/tappio	-8 819	1 786
Käytetty tilikauden aikana	-1 610	-1 610
Tilikauden tulos	-8 932	1 654
Oma pääoma yhteensä	10 887	31 730

Takuupääoma	Lukumäärä	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia	10	1 682	1 682

Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen

Takuuosuuden omistajien osuus:			
Takuupääoma		1 682	1 682
Ehdotettu voitonjako takuupääoman omistajille			
Vakuutuskenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen		9 205	30 048
Yhteensä		10 887	31 730

Voitonjakokelpoiset varat

Tilikauden voitto/tappio		-8 932	1 654
Muu vapaa oma pääoma			
Vapaat rahastot		24 855	24 855
Kertyneet voittovarot		-10 429	176
Tilinpäätössiirtojen kertymän oman pääoman osuus		257	
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä		5 751	26 685

Tuloksen käsittely

Hallitus esittää, että tilikauden voitosta 1 653 943,23 euroa

käyttörahaan siirretään	1 600 000,00	euroa
hallituksen käyttövaroihin siirretään	10 000,00	euroa
voitto- ja tappiutilille jätetään	43 943,23	euroa

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan prosessia, jonka avulla pyritään varmistamaan asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen, voimavarojen taloudellinen ja tehokas käyttö, toimintaan liittyvien riskien riittävä hallinta, taloudellisen ja muun johtamisinformaation luotettavuus ja oikeellisuus, lakien, määräysten ja ohjeiden noudattaminen ja hallintoelinten päätösten, sisäisten suunnitelmien, sääntöjen ja menettelytapojen noudattaminen.

Hallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja määrittää sisällön sisäiselle valvonnalle ja huolehtii sen organisoinnista. Hallitus arvioi vuosittain, onko sisäinen valvonta asianmukaisesti järjestetty. Hallituksen on tarvittaessa ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin. Hallituksen apuna toimii **tarkastusvaliokunta**, jonka tehtävänä on mm. yhtiön taloudellisen tilanteen, taloudellisen raportoinnin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden ja asianmukaisuuden seuranta sekä sisäisen tarkastuksen suunnitelmien ja raportoinnin käsittely.

Riskienhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Hallitus hyväksyy kaikki merkittävät riskien hallintaa koskevat periaatteet. Kaikki merkittävät sisäiset ja ulkoiset riskit pyritään tunnistamaan, jotta niihin voidaan reagoida asianmukaisesti ja ajoissa. Riskien tunnistaminen pyritään tekemään niin kattavasti, että kaikki asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen olennaisesti vaikuttavat riskit ovat kohtuudella tunnistettavissa. Riskien vaikutusten merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä arvioidaan, jotta niiden hallitsemiseksi voidaan kehittää asianmukaiset toimintaperiaatteet ja menettelyt. Lisäksi hallituksen on riittävässä määrin varmistuttava siitä, että Eläke-Fennialla on riskienvalvontatoiminto, joka on riippumaton riskiä ottavasta toiminnosta.

Hallitus hyväksyy vuosittain Eläke-Fennian koko toiminnan kattavan riskienhallintasuunnitelman, joka yhtiössä on jaettu kahteen osaan: sijoitussuunnitelman yhteydessä hyväksyttävään **sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelmaan** ja **muun toiminnan kattavaan riskienhallintasuunnitelmaan**.

Eläke-Fennian riskienhallintasuunnitelmassa käsitellään vakuutustoiminnan ja sijoitustoiminnan strategisia tavoitteita ja niihin liittyviä riskejä, määritellään yhtiön riskinkan-

tokyky ja riskinottohalukkuus. Suunnitelmassa käsitellään myös vakuutusteknisiä riskejä, markkinaosuuteen ja liikekulojen kehitykseen liittyviä riskejä, operatiivisia riskejä ja ulkoisia uhkatekijöitä. Vakuutustoimintaan liittyviä strategisia tavoitteita on asetettu markkinaosuudelle, tehokkuudelle ja henkilöstölle. Sijoitustoiminnan strategiset tavoitteet ja myös riskit liittyvät tuottoon ja vakavaraisuuteen.

Sijoitussuunnitelman yhteydessä on hyväksytty yksityiskohtaisempi sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelma. Sijoitussuunnitelmassa on vahvistettu sijoittamista koskevat kaupankäyntilimiitit ja rajoitteet sekä päätöksentekovaltuudet. Sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelma sisältää sijoitustoiminnan keskeisten riskien (strategiset riskit, osake-, korko-, valuutta- ja luottoriskit, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistösjoitusten riskit sekä operatiiviset riskit) ja niiden hallinnan kuvaukset.

Kukin linja ja yksikkö laatii lisäksi oman riskienhallintasuunnitelman operatiivisesta toiminnastaan. Sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelma on samalla sijoituslinjan operatiivisen toiminnan riskienhallintasuunnitelma. Riskienhallintasuunnitelmat pohjautuvat menettelyyn, jossa toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, niiden vaikutus arvioidaan, riskien hallinnointikeinot määritellään ja sovitaan valvontakeinot toimenpiteiden seuraamiseksi. Riskienhallintaprosessi on integroitu toiminnan suunnitteluun ja prosessin keskeisenä tehtävänä on varmistaa yhtiön strategisten tavoitteiden ja muiden tärkeiden toimintaan liittyvien tehtävien toteutuminen. Hallitus saa vuosittain riskejä ottavista tahoista riippumattoman riskienhallintayksikön laatiman selvityksen riskienhallintasuunnitelman mukaisten toimenpiteiden etenemisestä. Hallitus arvioi vuosittain yhtiön sisäisen tarkastuksen laatiman selvityksen perusteella, onko sisäinen valvonta asianmukaisesti järjestetty.

Eläke-Fennian hallintoa hoitavat:

- **Johtoryhmä**, jonka tehtävänä on tukea toimitusjohtajaa yhtiön ohjaamisessa.
- **Sijoituskomitea**, jonka tehtävänä on tukea toimitusjohtajaa sijoituspäätöksiä tehtäessä. Vuoden 2009 alusta lukien sijoituskomitean ohessa on toiminut myös sen työvaliokunta.

- **Operatiivinen johtoryhmä**, joka ohjaa operatiivista toimintaa.
- **Vastuullinen vakuutusmatemaatikko**, jonka tehtävänä yhtiön sisällä on huolehtia mm. vakuutusmatemaattisten menetelmien asianmukaisuudesta.
- **Hankehallinta**, jonka tehtävänä on mm. seurata kehityshankkeisiin liittyviä riskejä.

Lisäksi Eläke-Fenniassa on

- **Sijoituslinjan ohjausryhmä**, joka toimii sijoituskomitean valmistelevana elimenä ja sijoituslinjan sisäisenä kokouksena.
- **Finanssiriskiryhmä**, jonka tehtäviin kuuluu sijoitusriskin mittausta- ja seurantavälineiden kehittäminen.
- **Sisäinen tarkastus**, joka on osa sisäisen valvonnan järjestelmää. Sisäinen tarkastus on organisaatioasemaltaan riippumaton varmistaakseen objektiivisen tarkastuksen. Sisäisellä tarkastuksella on oma toimintasuunnitelma, jonka yhtiön hallitus hyväksyy.
- **Riippumaton riskienvalvontatoiminto**, jota ei ole organisoitu omaksi yksiköksi vaan riippumatonta riskienvalvontaa suoritetaan mm. controller-toiminnossa, talousjohdossa, vakuutustekniikassa sekä aktuaaritoimi- ja riskienhallintayksikössä. Aktuaaritoimi- ja riskienhallintayksikössä on riskienhallintajohtaja, jonka tehtävänä on koordinoita riskienhallintasuunnitelmien tekemistä.
- **Turvallisuusryhmä**, jonka tehtävänä on kehittää kokonaisturvallisuutta ja valvoa sovittujen tehtävien toimeenpanoa.

Johtoryhmän jäsenten vastuulla on valvoa omien toimintojensa osalta, että sisäinen valvonta toteutuu ja riskienhallintaprosessit ovat asianmukaiset. Useampia linjoja ja yksiköjä koskettaviin prosesseihin on perustettu prosessiryhmiä, jotka tukevat linjojen ja yksikköjen ylittävää operatiivista toimintaa.

Yhtiössä on lisäksi päätetty ottaa käyttöön uudistettu compliance-toimintamalli. Tämän tavoitteena on osana yhtiön sisäistä valvontaa varmistaa, että yhtiö noudattaa ulkoista sääntelyä ja sisäisiä menettelytapahojeita ja siten pyrkiä ehkäisemään oikeudellisten riskien toteutumista.

Riskinkantokyky ja riskinottohalukkuus

Toimintapääoman avulla varaudutaan **sijoitustoiminnan riskeihin**. Toimintapääoman tulee olla niin suuri, että sillä voidaan riittävällä todennäköisyydellä peittää vastuuvelan katteena olevien omaisuuserien arvojen ja tuottojen odotettavissa olevat vaihtelut. Toimintapääoman tarve riippuu suoraan sijoitusomaisuuden riskipitoisuudesta. Eläke-Fennian toimintapääoma lisättynä toimintapääomaan

rinnastettavalla määrällä oli vuoden 2008 lopussa 646 miljoonaa euroa. Toimintapääoma ilman rinnastettavaa määrää oli 437 miljoonaa euroa. Toimintapääoma väheni vuoden 2008 aikana 510 miljoonaa euroa.

Yhtiön **kokonaisriskiaseman ja riskinkantokyvyn** arvioinnissa sijoitustoiminnan osalta keskeisimmät tunnusluvut ovat toimintapääoman määrä suhteessa vastuuvelkaan (vakavaraisuusaste) ja toimintapääoman määrä suhteessa säännösten mukaiseen vakavaraisuusrajaan (vakavaraisuus-asema). Hallitus on vahvistanut yhtiön sijoitustoiminnan **riskinottohalukkuuden** asettamalla vakavaraisuusasetelmalle ohjausrajan, jonka puitteissa riskinottoa säädetään.

Vuotta 2008 leimasi sijoitusmarkkinoiden äärimmäinen epävakaus, joka aiheutti myös Eläke-Fennian sijoitusomaisuuteen merkittäviä tappioita. Tilanne myös korosti tehokkaan riskienhallinnan ja ajantasaisen vakavaraisuusraportoinnin merkitystä.

Eläkelaitosten sijoitustoimintaa ja vakavaraisuutta koskevia säännöksiä muutettiin väliaikaisesti kansainvälisen rahoitusmarkkinakriisin johdosta lailla (laki lakisäänteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta 853/2008). Tarkoituksena oli yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuuden vahvistaminen siten, ettei eläkelaitosten tarvinnut myydä mm. suomalaisia osakeomistuksiaan epäedullisessa markkinatilanteessa. Poikkeuslaki on voimassa vuoden 2010 loppuun asti. Lain mukaan osaketuottosidonnaisen vastuuvelan määrä nostettiin vuoden 2008 neljästä prosentista 10 prosenttiin vastuuvastaavasta vuosille 2008–2010 eli osakeriskin järjestelmävastuun asteittaisesta voimaantulosta luovuttiin. Lisäksi eläkerahastoja täydennetään vuoden 2008 osalta vain rahastokoron kolmen prosentin verran ja vastuuvelkaan sisältyvää tasausvastuuta rinnastetaan tilapäisesti toimintapääomaan eläkelaitosten vakavaraisuuden tukemiseksi. Eläkelaitosten toimintapääoman vähimmäismäärää alennettiin ja se tehtiin riippumattomaksi eläkelaitoksen sijoitusjakaumasta. Poikkeuslain seurauksena Eläke-Fennian vakavaraisuusasteen määrä kasvoi arviolta noin 8,6 prosenttiyksikköä.

Vakuutusliikkeeseen liittyviin riskeihin on varauduttu vastuuvälkään sisältyvillä **tasoitus- ja tasausvastuulla**. Tasoitusvastuu puskuo yhtiökohtaisia vakuutusteknisiä riskejä ja tasausvastuu järjestelmän yhteisellä vastuulla oleviin eläkkeisiin ja niiden rahoitukseen liittyviä epävarmuustekijöitä. Tasausvastuulla on järjestelmäkohtainen alaraja, mutta yhtiökohtaisesti sillä ei ole alarajaa. Tasoitusvastuulla on yhtiökohtainen ala- ja yläraja. Yhtiöllä oli vuoden 2008 lopussa tasoitusvastuuta noin 258 miljoonaa euroa. Tasoitusvastuun määrä on turvaava.

Sijoitustoimintaan liittyvät riskit ja niiden hallinta

Sijoitusstrategian valintaa säätelevät mm. markkinoiden omaisuuslajikohtaiset tuotto-odotukset ja korrelaatiot, yhtiön toimintapääoman määrä, vakavaraisuusasema, kate- asema sekä vastuulle edellytetty korkovaade. **Optimaaliseen tuotto-riskisuhteeseen** pyritään pääsemään monipuolisella hajautuksella sekä omaisuuslajien välillä että sisällä.

Omaisuuslajikohtaisia riskejä hallitaan seuraamalla yli- ja alipainoja omaisuuslajin sisäistä hajautusta kuvastavaan vertailuindeksiin nähden. Poikkeuslain (853/2008) myötä osaketuottosidonnaisen vastuuvelan osuus kasvoi kymme- neen prosenttiin vuoden 2008 alusta ja sen seurauksena yli- ja alipaino verrattuna neutraaliin osakepainoon koros- tuu. Osakkeiden neutraalipainon katsotaan olevan edellä mainittua kymmentä prosenttia vastaava määrä osaketuot- tosidonnaisen pohjana olevasta vastuuvelasta.

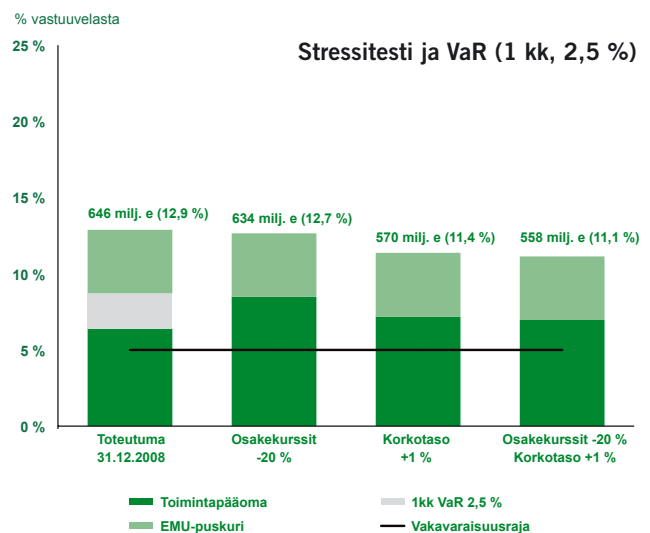
Osakesijoitusten hintariskiä hallitaan hajauttamalla sijoituksia maantieteellisesti, markkinoiden eri osiin, eri sijoitustyyliin ja rahastoihin. **Korkoriskiä** hallitaan seura- malla ja muuttamalla sijoitusten duraatiota. **Likviditeetti- riskiä** hallitaan siten, että rahamarkkinasalkku on riittävän suuri ja että myös muiden omaisuuslajien sijoituksista riittävä osa on likvideissä kohteissa. **Luottoriskiä** hallitaan hajauttamalla sijoituksia eri toimialoille ja luottoluokkiin sekä maantieteellisesti. **Suoralta valuuttariskiltä** pääasi- assa suojaudutaan ja riskiä hallinnoidaan seuraamalla valuuttaposiitiota ja suojausastetta omaisuuslajeittain ja valuutoittain. Omaisuuslajikohtaisia riskejä hallinnoidaan myös **johdannaisia käyttämällä**. **Yritysrahoituksen** lainoi- hin liittyen tehdään yritysanalyysjä, asiakasseurantaa ja lainojen vakuusseurantaa. **Kiinteistösijoituksissa** kiinnite- tään huomiota maantieteelliseen jakaumaan, vuokratulojen toimialajakaumaan, hankintojen ajoitukseen sekä käyttö- tyyppijakaumaan.

Yhtiön vakuutusmatemaatikko on tehnyt riskienhallintaa ja sijoitustoiminnan järjestämistä varten yhtiön hallituksel- le selvityksen vastuuvelan luonteen ja tuottovaateen sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden ylläpidon asettamista vaatimuksista. Sijoitussuunnitelmaan on liitetty yhtiön vakuutusmatemaatikon lausunto siitä, täyttääkö yhtiön sijoitussuunnitelma vastuuvelan luonteen asettamat vaati- mukset yhtiön sijoitustoiminnalle. Talous- ja HR-yksikössä on laadittu sijoitussuunnitelmaa ja sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelmaa varten hallitukselle myös arvio sijoitukseen sisältyvistä riskeistä ja yhtiön riskinkantokyvystä lyhyellä ja pitkällä tähtäyksellä.

Allokaatiopäätösten teossa sekä yhtiön kokonaisriskiase- man seurannassa ja arvioinnissa käytetään vakavaraisuus- aseman ja -asteen lisäksi Value at Risk (VaR) -laskentaa, sijoitussalkun optimointia ja stressitestejä yhtiön vakavarai-

suudelle. Lisäksi seurataan toteutuneiden tuottojen kehitty- mistä tuottovaateeseen verrattuna. Sijoitusyksikössä riskien ja tuottojen kehittymistä seurataan päivittäin. Talous- ja HR-yksikkö raportoi omaisuuslajikohtaisista riskeistä ja tuotoista, mukaan lukien johdannaiset kuukausittain hal- litukselle ja viikoittain salkunhoitajille ja sijoituskomitean jäsenille.

Stressitesteissä arvioidaan, miten muutos osakekurs- seissa tai korkotasossa vaikuttaisi yhtiön vakavaraisuuteen. Stressitestilaskelmien tulokset ajankohdalta 31.12.2008 on koottu oheiseen kaavioon. Lisäksi kaaviossa on esitetty samalta ajankohdalta VaR, jota suuremman tappion toden- näköisyys on 2,5 prosenttia kuukaudessa.

Johdannaisia käytetään omaisuuden suojaamisen lisäksi myös allokaatiomuutosten tekemiseen. Hallituksen hy- väksymissä **johdannaisten käytön periaatteissa** on kuvattu omaisuuslajeittain ne johdannaistyyppit ja johdannaistrategiat, joita voidaan käyttää. Johdannaisten vaikutus käy ilmi johdolle ja hallitukselle raportoiduista tuotto- ja riskiluvuis- ta ja riskikorjatuista omaisuusjakaumista. Myös tehdyistä johdannaissopimuksista raportoidaan säännöllisesti. Yhtiön hallitukselle annetaan vuosittain selvitys johdannaissopi- musten käytön perusteiden soveltamisen kokonaisvaikutuk- sesta vakavaraisuusrajaan.

Sijoituspäätökset valmistellaan ja toteutetaan sijoitus- linjassa. Sijoitusomaisuuden markkina-arvostaminen ja operatiivista toimintaa tukeva raportointi, virallinen tuotto-, vakavaraisuus-, ja kateraportointi sekä limiittiseuranta tuotetaan talous- ja HR-yksikössä. Sijoitusten vakavarai- suusluokittelussa sovelletaan Eläke-Fennian hallituksen hyväksymiä perusteita. Perusteiden soveltamisen vaiku- tusta yhtiön vakavaraisuuteen seurataan viikoittain. Yhtiön hallitukselle annetaan vuosittain hyväksyttäväksi selvitys luokitteluperusteiden soveltamisesta ja sen vaikutuksesta yhtiön vakavaraisuusasemaan.

SIJOITUSTEN RISKIJAKAUMA JA RISKILUVUT 2008

	Markkina-arvo milj. e	Riskijakauma milj. e	Tuotto %	Volatiliteetti %
Korkosijoitukset	3 411,8	3 411,8	-2,0 %	
Lainasaamiset	383,6	383,6	4,2 %	
Joukkolainat	2 178,6	1 804,0	-6,0 %	4,7 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	849,6	1 224,2	5,6 %	
Osakesijoitukset	615,1	615,1	-36,9 %	
Noteeratut osakkeet	456,7	456,7	-40,1 %	20,7 %
Private equity -sijoitukset	71,5	71,5	-5,6 %	
Noteeraamattomat osakesijoitukset	86,9	86,9	-15,7 %	
Kiinteistösijoitukset	771,2	771,2	6,4 %	
Suorat kiinteistösijoitukset	645,1	645,1	9,5 %	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitusryitykset	126,1	126,1	-9,8 %	
Muut sijoitukset	669,8	669,8	-19,4 %	
Hedge fund -sijoitukset	669,8	669,8	-19,4 %	7,8 %
Sijoitukset yhteensä	5 467,9	5 467,9	-12,1 %	5,2 %

Markkina-arvo sisältää kertyneet korot.

Riskijakauma = riskin mukaan laskettu (johdannaisilla oikaistu).

Tuotto = aika- ja rahapainotteisella kaavalla laskettu tuotto sitoutuneelle pääomalle (mukautettu Dietz).

Volatiliteetti = kahden vuoden kuukausituotoista laskettu annualisoitu keskihajonta.

Joukkolainojen modifioitu duraatio on 3,63 vuotta.

Vakuuttamiseen liittyvät riskit ja niiden hallinta

Keskeiset vakuuttamiseen liittyvät riskit syntyvät maksua määrättäessä käytettyihin arvioihin eläkkeiden ja muiden kulujen alkavuudesta ja vastuuelkaperusteita määrättäessä käytettyihin arvioihin odotettavissa olevasta eläkkeiden kestosta pitkällä aikavälillä. Turvaamisvaatimukset täyttävät maksu- ja vastuuelkaperusteet ovat kaikille työeläkeyhtiöille samat ja ne vahvistaa sosiaali- ja terveystoimi. Yhteisiin perusteisiin liittyy riski siitä, että yksittäisen yhtiön tulos voi periaatteessa olla systemaattisesti muita yhtiöitä huonompi esimerkiksi yhtiön vakuutettujen muista yhtiöistä poikkeavan kannanrakenteen johdosta esimerkiksi, jos yhtiössä vakuutettujen yritysten toimialajakauma poikkeaa merkittävästi keskimääräisestä jakaumasta. Vakuutuskannan rakenne voi myös johtaa yhteisen maksun hoitokustannusosan osalta vastaavanlaiseen tilanteeseen.

Työeläkeyhtiöt valmistelevat ja hakevat yhdessä vakuutusmaksun, vastuuelkan ja tuottovaatimuksen perusteet. Eläke-Fennia osallistuu laskuperusteiden valmisteluun vakuutusmatemaatikon johdolla yhdessä vakuutus teknisen toiminnon kanssa. Työeläkeyhtiöiden yhteistyö on säädetty pakolliseksi.

Laissa on säädetty myös yhteisestä tuottovaatimuksesta, joka määräytyy alan keskimääräisen toimintapääomaston

mukaan ja myös osin keskimääräisen osaketuoton mukaan. Vuoden 2008 tuottovaatimus määräytyy poikkeuslain mukaan. Yhtiön toimintapääoman tasoa suhteessa järjestelmän keskiarvoon on seurattava tarkoin, sillä pitempi-aikainen oleellinen poikkeama alaspäin alan keskiarvosta voi muodostua riskiksi tuottotavoitteen saavuttamiselle. Eläkelaitoksilla on keskinäinen yhteisvastuu konkurssiin menneen eläkelaitoksen eläkkeistä. Myös toimintapääoman määrää säädösten mukaisesti vähimmäismääriin on seurattava tarkoin.

Vakuutusliikkeen tuloksen heilahteluihin on siis varauduttu vastuuelkaan sisältyvällä **tasoitustavalla**. Tasoitustavallaan työkyvyttömyysosaan kertyneitä positiivisia tuloksia on käytetty TyEL (TEL)-maksun työkyvyttömyysmaksun alentamiseen jo vuodesta 2002 alkaen. Alennuksia jatketaan edelleen vuonna 2009. Yhtiön työkyvyttömyyseläkeliikkeen tulos tulee olemaan **negatiivinen vuonna 2008**. Työhyvinvoinnin asiantuntijatuenn tarjoamien työkykyä edistävien ja työkyvyttömyysmenoa pienentävien ratkaisujen avulla pyritään vaikuttamaan eläkemenoon.

Eläke-Fennian vuoden 2008 tilinpäätösvastuiden pohjana oleva vastuuelka 31.12.2007 jakautui vakuutusmaksu- ja korvausvastuuseen sekä vakuutuslajeille alla esitetyn mukaisesti. Tasoitustavalla määrää 31.12.2007

31.12.2007

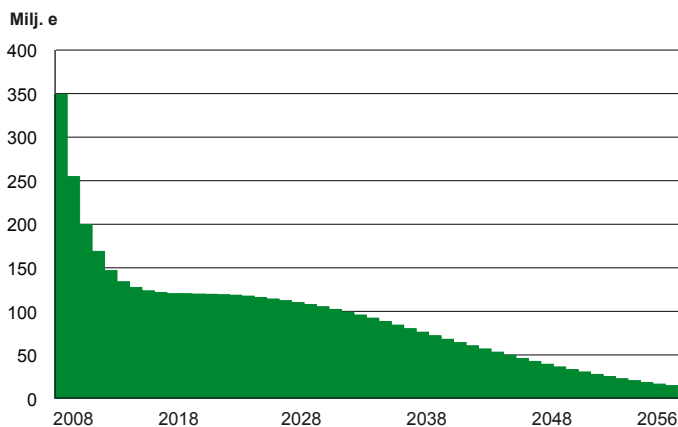
VAKUUTUSMAKSUVASTUU

TyEL-vakuutus	3 029,7
TEL-lisäeläkevakuutus	34,3
Lisävakuutusvastuu	555,2
Osaketuottosidonnainen	1,1
Yhteensä	3 619,2
YEL-perusvakuutus	12,1
YEL-lisäeläkevakuutus	2,9
Yhteensä	15,0
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	3 634,2

31.12.2007

KORVAUSVASTUU

TyEL-vakuutus	
Alkaneet eläkkeet	1 712,1
Tasointuvastuu	256,4
Yhteensä	1 968,6
TEL-lisäeläkevakuutus	
Alkaneet eläkkeet	43,3
Tasointuvastuu	5,8
Yhteensä	49,0
TEL yhteensä	2 017,6
YEL-perusvakuutus	0,0
YEL-lisäeläkevakuutus	3,5
YEL yhteensä	3,5
Korvausvastuu yhteensä	2 021,1

Vastuun purkautuminen eläkkeiksi

oli 262 milj. euroa ja sen alaraja noin 62 miljoonaa euroa ja yläraja 463 miljoonaa euroa. Oheisessa kaaviossa on myös kuvattu TyEL-perusvakuutuksen vastuuvelan ajallista purkautumista maksettaviksi eläkkeiksi.

Yhtiöillä ei ole vastuuvallintamahdollisuutta. Eläke-Fennia välttää aktiivisessa vakuutushankinnassaan yrityksiä, joilla on ollut häiriöitä maksuliikenteessään. Luottotappioiden määrään pystytään myös vaikuttamaan tehokkaalla perinnällä ja maksuhäiriöiden seurannalla. Koska eläketurvan tulee olla taattu kaikissa tilanteissa, sisältyy tasointuvastuuseen osa, jolla yhtiö varautuu myös saamatta jääviin maksuihin.

Yhtiön liikekuluja varten peritään TyEL- ja YEL-maksun yhteydessä hoitomaksua, jolla katetaan liikekulut. Hoitomaksuksi luetaan myös työkyvyttömyysratkaisutapahtumien kappalemäärästä riippuva vakuutusmaksun osuus. Jos hoitomaksu ei riittäisi kaikkiin liikekuluihin, jouduttaisiin osa kuluista kattamaan sijoitustoiminnan tuotoilla, ja jos näin tapahtuu yhtiön tulos heikkenee.

Vakuutusten hankintaan ja hoitamiseen liittyvät riskit ja niiden hallinta

Asiakaskantaan liittyviä keskeisiä riskejä ovat markkina-, asiakas- ja kumppaniriskit. Toteutuessaan riskit vaikuttavat heikentävästi kasvutavoitteisiin ja markkinaosuuteen työeläkemarkkinassa.

Markkina- ja toimintaympäristömuutoksiin varaudutaan sekä markkinointitoimenpitein että teknisiä valmiuksia kehittämällä. Teknisillä valmiuksilla pyritään helpottamaan vakuutusten myyntiä ja hoitoa. Yhteistyötä kumppaneiden kanssa vahvistetaan edelleen varmistamalla kaikkien kannalta oikeat painotukset eri asiakassegmentteihin. Asiakasrajapinnassa toimintaa on vahvistettu asiakassegmenttikohtaisilla toimenpiteillä ja palvelumalleilla.

Eläke-Fenniassa viedään läpi myös omaa kehitysohjelmaa, jonka keskeisenä tavoitteena on tukea yhtiön strategisia tavoitteita. Hankeohjelma on laadittu siten, että sitä voidaan tarvittaessa sopeuttaa käytössä oleviin resursseihin. Yhtiössä on käytössä hankkeiden ohjausmenettely, joka koskee kaikkia yhtiön keskeisiä hankkeita. Hankeohjaukseen on kiinteästi sitoutettu yhtiön liiketoiminnasta vastuulliset.

Liiketoimintaan liittyvien operatiivisten riskien hallinta

Liiketoimintaan liittyvät operatiiviset riskit on tunnistettu riskienhallintasuunnitelmien laatimisen yhteydessä ja niiden hallinnointitoimenpiteet on kirjattu linjojen riskienhallintasuunnitelmiin. Keskeisimmät operatiiviset

riskit liittyvät muun muassa **henkilöriskeihin, järjestelmä- ja prosessiriskeihin sekä juridisiin riskeihin.**

Johtoryhmän jäsenet vastaavat oman vastualueensa riskienhallintasuunnitelmien laatimisesta ja suunnitelmien perusteena olevista riskien tunnistus-, arviointi- ja hallintatoimenpiteistä. Toimien edistymistä seurataan säännömukaisesti vuoden aikana ja suunnitelmien toteutumisesta raportoidaan riskienhallintayksikköön.

Operatiivisia riskejä hallinnoidaan muun muassa eriyttämällä toimintoja ja toimenkuvia siten, että ehkäistään vaarallisten työyhdistelmien syntyminen. Henkilöriskien osalta on mahdollisuuksien mukaan kehitetty myös toimiva varamiesjärjestelmä. Prosessiriskejä hallinnoidaan mm. ylläpitämällä työohjeita ja prosessikuvauksia ja pitämällä säännöllisiä palavereja prosessiin osallistuvien kesken. Osaamisen kehittämiseen ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen on kiinnitetty huomiota sekä linjojen sisäisillä toimenpiteillä että yhtiön HR-toiminnon kehityshankkeilla. Työkykyä ylläpitävät toimenpiteet tarkistetaan vuosittain työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintasuunnitelman mukaan. Tavoitteiden saavuttamisen tukena on palkitsemisjärjestelmä.

Juridisia riskejä hallitaan osana yhtiön compliance-toimintamallia. Compliance-toimintamallin mukaisesti yhtiön liiketoimintaprosesseihin ja tukiyksiköihin nimetään compliance-vastuuhenkilöt. Nämä henkilöt valvovat ja raportoivat liiketoimintaprosesseista vastaaville ja yhtiön ylimmälle johdolle poikkeamista, joita havaitaan juridisten riskien osalta (sisältäen mm. ulkoisen sääntelyn ja sisäisten menettelytapaohjeiden noudattamisen ja sopimusriskit). Yhtiön Lakiasiat-yksikkö osallistuu keskeisesti compliance-toimintamallin koordinointiin ja valvontaan. Tarvittaessa yhtiö käyttää ulkoisia asiantuntijapalveluita juridisten riskien hallintaan ja selvittämiseen silloin, kun tehtävä edellyttää erityisasiantuntemusta.

Ulkoistetut toiminnot

Koska yhtiön omat henkilöresurssit ovat niukat, eikä nopeasti kehittyvän ympäristön aiheuttamiin jatkuviin osaamisvaatimusten muutoksiin ole mahdollista varautua

omalla henkilöstöllä, on osia peruspalveluiden tuottamisesta ulkoistettu. Tällaisia toimintoja ovat mm. käyttökeskuspalvelut (Tieto), systeemyöpalvelut (Tieto Esy ja Arek), työasematuen palvelut (TeliaSonera), toimistolaiteympäristö (Xerox) ja puhelinjärjestelmät (Merlin ja TeliaSonera Finland).

Ulkoistettujen palveluiden toimittajat on valittu toimittajan toimitusvarmuutta ja luotettavuutta painottaen ja ulkoistuksiin liittyvät sopimukset on laadittu parhaita nykykäytäntöjä noudattaen, sisältäen mm. sanktioidut laatutasosopimukset. Palveluiden toimittajiin pidetään jatkuvasti yhteyttä ja puututaan mahdollisiin palvelupoikkeamiin.

Tietotekniikan palvelutoimittajien keskittymistä voidaan pitää riskinä tasapainoisen tietotekniikkamarkkinan kannalta. Eläke-Fennia on pyrkinyt vähentämään tätä riskiä hajauttamalla keskeisiä palveluitaan muille toimittajille.

Kokonaisturvallisuus ja liiketoiminnan jatkuvuuden turvaaminen

Tietojärjestelmien toimivuuteen, tietoturvan tasoon, toiminnan jatkuvuuden varmentamiseen sekä kokonaisturvallisuuden kehittämiseen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Nykyisten tieto- ja puhelinjärjestelmien toimivuus on kriittinen tekijä asiakaspalvelussa, ja niiden toimivuus vahvistetaan tiiviillä yhteistyöllä. Uusien järjestelmien käyttöönottoaminen ja hyödyntäminen sekä kumppaneiden sitouttaminen uusiin toimintamalleihin on niin ikään keskeistä. Vuoden 2008 aikana on käyttövaltuushallinnan tasoa lähdetty parantamaan ja kehittäminen jatkuu.

Yhtiössä toimivan turvallisuustyöryhmän tehtäviin kuuluvat turvallisuuden eri osa-alueiden tilan arviointi ja kehittämistoimenpiteiden luominen, kehityshankkeiden seuraaminen sekä turvallisuusriskien jatkuva arviointi osana yhtiön yleistä riskienhallintaa. Turvallisuustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti. Eläke-Fennian turvallisuusryhmä seuraa myös kaikkia toimintoja koskevien varautumissuunnitelmien ylläpitoa. Vuoden 2008 aikana turvallisuusryhmä mm. kehitti ja järjesti turvallisuuskoulutusta, päivitti turvallisuus käsikirjaa sekä tietosuojaohjeistusta ja seurasi yhtiössä suoritettujen tietokriteerikartoitusten edistymistä.

Tunnusluvut 2008

Tunnuslukutaulukoiden käsitteet ovat vastaavat kuin tuloslaskelmassa ja taseessa, jollei toisin määritellä. Kukin luvusta on erikseen viitospöyristetty ja näin ollen luvut eivät välttämättä summaudu esitettyyn lopputulokseen.

Tunnusluvut	2008	2007	2006	2005	2004
Vakuutusmaksutulo, milj. e	1 088,9	968,1	889,3	808,5	747,4
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset, milj. e ¹⁾	889,7	780,8	710,4	662,7	613,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo-in, milj. e	-759,8	237,5	434,6	551,0	311,0
tuotto sitoutuneelle pääomalle, %	-12,1	4,0	8,2	11,9	7,3
Liikevaihto, milj. e	668,4	1 206,8	1 261,7	1 114,2	983,4
Kokonaisliikekulut, milj. e	49,0	43,4	53,6 ²⁾	41,9	38,0
% liikevaihdosta	7,3	3,6	4,2	3,8	3,9
Vakuutusmaksun hoitokustannusosalla katetut liikekulut, milj. e	36,8	35,4	42,4 ²⁾	31,5	28,1
% TyEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta	0,7	0,8	1,0	0,8	0,8
Kokonaistulos, milj. e	-718,9	-24,4	148,3	360,5	155,7
Vastuovelka, milj. e	5 381,7	5 652,5	5 269,7	4 772,5	4 364,9
Toimintapääoma, milj. e ³⁾	645,5	1 156,3	1 202,4	1 040,4	696,7
% vastuuelasta ⁴⁾	12,9	22,7	25,7	24,4	17,7
suhteessa vakavaraisuusrajaan	2,6	1,7	1,7	2,1	2,1
Tasoisvastuu, milj. e	258,1	260,1	256,6	270,1	263,9
Eläkevarat, milj. e ⁵⁾	5 637,7	6 242,5	5 861,3	5 298,8	4 641,3
Siirto asiakashyvityksiin (%) TyEL-palkkasummasta	0,14	0,38	0,20	0,33	0,24
Maksetut asiakashyvitykset (%) TyEL-palkkasummasta	0,37	0,20	0,33	0,24	0,15
TyEL-palkkasumma, milj. e	4 522,7	4 047,1	3 636,2	3 316,9	3 069,2
YEL-työtulosumma, milj. e	607,3	565,6	517,4	465,2	410,8
TyEL-vakuutuksenottajia ⁶⁾	21 810	20 250	18 900	18 640	17 860
TyEL-vakuutettuja ⁷⁾	173 260	162 940	135 450	131 820	125 660
YEL-vakuutuksenottajia	32 920	31 610	29 930	27 890	25 380
Eläkkeensaajia	80 200	77 610	75 660	74 140	72 590

¹⁾ Tuloslaskelman maksetut korvaukset ilman korvaustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja.

²⁾ Sisältää laskentaperiaatteiden muutoksesta johtuvia kertapoistettuja aktivoitujen IT-sovellusten rakentamiskuluja 8,1 milj. e.

³⁾ Vuonna 2008 sisältää tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavan erän 208,8 milj. e.

⁴⁾ Suhdeluku laskettu %:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuelasta. Vuonna 2008 vastuuelasta vähennetty toimintapääomaan rinnastettava erä.

⁵⁾ Vastuuelka + arvostuserot.

⁶⁾ Vakuutusmaksun tehneiden työnantajien vakuutukset.

⁷⁾ Vuodesta 2007 alkaen niiden vakuutettujen lukumäärä, jolle tilivuonna on maksettu eläkkeen perusteena olevaa työansiota.

SIJOITUSJAKAUMA

(sisältää kertyneet korot)

	2008		2007		2006		2005		2004	
	milj. e	%	milj. e	%	milj. e	%	milj. e	%	milj. e	%
Lainasaamiset	383,6	7,0	237,7	3,9	243,1	4,3	246,9	4,7	260,0	5,7
Joukkolainat	2 178,6	39,8	1 884,1	30,9	2 146,7	37,8	1 960,6	37,5	2 460,8	53,9
josta korkorahastoja	74,2		350,1		441,0		368,5		394,7	
Muut rahoitusmarkkinavälineet										
ja talletukset	849,6	15,5	438,8	7,2	186,2	3,3	621,6	11,9	368,7	8,1
Osakkeet ja osuudet	1 284,9	23,5	2 847,5	46,6	2 457,8	43,3	1 795,2	34,3	909,5	19,9
Kiinteistösijoitukset	771,2	14,1	698,2	11,4	638,7	11,3	603,6	11,5	568,7	12,5
josta kiinteistösijoitusrahastoja	126,1		84,3		17,4		9,1		3,9	
Sijoitukset yhteensä	5 467,9		6 106,3		5 672,4		5 227,9		4 567,7	
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,63		5,88							

Sijoitustoiminnan tuottoerittely ja tulos, milj. e	2008	2007	2006	2005	2004
Suorat nettotuotot	214,4	136,9	167,7	147,4	153,5
Lainasaamiset	14,2	9,9	10,3	10,3	10,8
Joukkolainat	80,6	58,6	66,6	76,5	89,6
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	32,7	12,0	15,6	6,2	6,6
Osakkeet ja osuudet	54,2	29,2	48,0	30,0	26,6
Kiinteistösijoitukset	38,1	29,7	31,2	27,7	25,0
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut ¹⁾	-5,3	-2,5	-4,0	-3,4	-5,1
Arvonmuutokset kirjanpidossa ²⁾	-640,1	102,2	201,5	153,7	76,6
Osakkeet ja osuudet	-475,5	69,5	177,8	106,3	51,5
Joukkolainat	-157,4	1,6	16,2	43,0	27,1
Kiinteistösijoitukset	-14,1	31,0	7,1	4,6	0,7
Muut sijoitukset	6,9	0,1	0,3	-0,1	-2,8
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	-425,7	239,1	369,2	301,1	230,1
Arvostuserojen muutos	-334,1	-1,6	65,4	249,9	80,9
Osakkeet ja osuudet	-314,6	45,3	63,2	248,9	20,1
Joukkolainat	-46,4	-51,5	-45,9	-11,1	54,3
Kiinteistösijoitukset	21,2	4,5	47,8	12,8	6,8
Muut sijoitukset	5,7	0,1	0,2	-0,7	-0,3
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-759,8	237,5	434,6	551,0	311,0
Vastuuvelan tuottovaatimus ³⁾	29,3	-272,4	-271,3	-199,8	-172,7
Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos	-396,4	-33,2	97,9	101,3	57,4
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-730,4	-34,8	163,2	351,2	138,3
Johdannaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	-93,6	41,0	25,1	-46,6	

¹⁾ Sisältää sellaiset tuloslaskelman korkoerät, joita ei kirjata sijoitustoiminnan tuottoihin.

²⁾ Myyntivoitot ja -tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset.

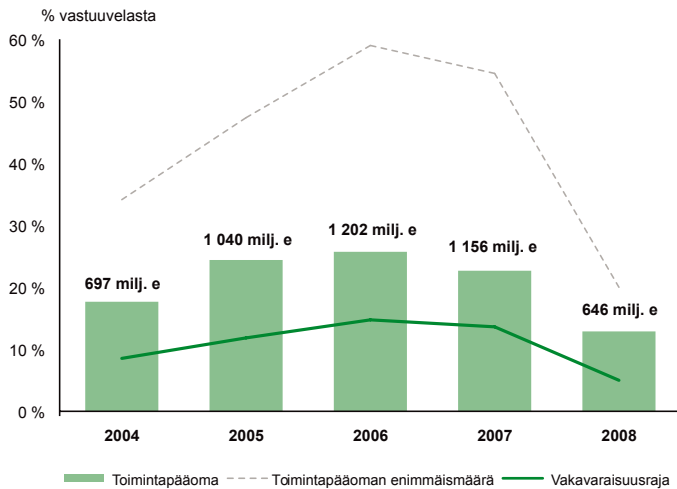
³⁾ Vuonna 2008 täydennyskerrointa vastaavaa korkovaatimusta 98,8 milj. e ei lueta mukaan vastuuvelan tuottovaatimukseen.

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO käyvin arvoin 1.1.–31.12.2008

	Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, milj. e	Sitoutunut pääoma milj. e	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle	Tuotto-% sitoutuneelle pääomalle			
				2007	2006	2005	2004
Lainasaamiset	12,0	288,4	4,2	4,3	4,2	3,8	3,5
Joukkolainat	-123,2	2 036,5	-6,0	0,5	2,0	4,9	7,5
josta korkorahastoja	-69,8	169,2	-41,3	0,6	6,6	10,3	11,4
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	47,4	844,9	5,6	4,2	2,9	2,2	2,2
Osakkeet ja osuudet	-735,9	2 388,8	-30,8	5,0	13,9	28,8	10,5
Kiinteistösijoitukset	45,2	707,4	6,4	11,1	15,0	8,0	6,4
josta kiinteistösijoitusrahastoja	-11,2	113,4	-9,8	11,9	-13,5	8,0	36,6
Sijoitukset yhteensä	-754,5	6 265,9	-12,0	4,1	8,3	11,9	7,5
Sijoitustoiminnan kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut ¹⁾	-5,3		-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-759,8		-12,1	4,0	8,2	11,9	7,3

¹⁾ Sisältää sellaiset tuloslaskelman korkoerät, joita ei kirjata sijoitustoiminnan tuottoihin.

Toimintapääoma ja sen rajat

TOIMINTAPÄÄOMA JA SEN RAJAT, %

(%:na vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuvelasta)

	-08	-07	-06	-05	-04
Vakavaraisuusraja	5,0	13,6	14,7	11,8	8,5
Toimintapääoman vähimmäismäärä ¹⁾	2,0	9,1	9,8	7,9	5,7
Toimintapääoman enimmäismäärä	20,0	54,5	59,0	47,4	34,1
Toimintapääoma ²⁾	12,9	22,7	25,7	24,4	17,7

¹⁾ Vuonna 2008 vähimmäismäärä pysyvän lain mukaan 3,3.²⁾ Vuonna 2008 sisältää tasausvastuusta toimintapääömaan rinnastettavan erän 208,8 milj.e. Ilman rinnastusta toimintapääöma 8,4.

Hoitokustannustulos, milj. e	2008	2007	2006	2005	2004
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	46,8	39,2	39,6	33,4	32,0
Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksun osat	1,6	1,8			
Muut tuotot	0,6	0,5	0,7	1,1	0,6
Toimintokohtaiset liikemenot ¹⁾	36,3	35,0	42,1	31,5	28,1
Hoitokustannustulos	12,7	6,6	-1,9	3,1	4,5
Liikekulut % hoitokustannustulosta	74,2 %	84,1 %	104,6 %	91,2 %	86,1 %

¹⁾ Ei sisällä oikeushallintomaksua eikä vakuutusvalvontamaksua, v. 2008 0,4 milj. e. Liikekulujen laskentaperiaatteiden muutoksen vaikutus vuonna 2006 oli -8,1 milj. e.

Tulosanalyysi, milj. e	2008	2007	2006	2005	2004
Tuloksen synty					
Vakuutusliikkeen tulos	-1,1	3,8	-13,1	6,3	12,9
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-730,4	-34,8	163,2	351,2	138,3
+ Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin ¹⁾	-759,8	237,5	434,6	551,0	311,0
- Vastuuvelan tuottovaatimus	29,3	-272,4	-271,3	-199,8	-172,7
Hoitokustannustulos	12,7	6,6	-1,9	3,1	4,5
Kokonaistulos	-718,9	-24,4	148,3	360,5	155,7

Tuloksen käyttö

Vakavaraisuuden muutokseen	-725,2	-39,7	140,9	349,5	148,5
Tasoisvastuun muutokseen	-2,0	3,4	-13,5	6,2	12,9
Toimintapääöman muutokseen	-723,3	-43,1	154,3	343,3	135,5
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-390,8	-43,1	86,7	91,8	53,4
Arvostuserojen muutokseen	-334,1	-1,6	65,4	249,9	80,9
Tilinpäätössiirtojen kertymän muutokseen	0,0	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Tilikauden voittoon	1,7	1,6	2,4	1,6	1,4
Siirtoon asiakashyvityksiin	6,3	15,3	7,4	11,0	7,3
Yhteensä	-718,9	-24,4	148,3	360,5	155,7

¹⁾ Sisältää sellaiset korkoerät, joita ei kirjata sijoitustoiminnan tuottoihin.

Tunnuslukujen opas

Arvostuserot muodostuvat sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksesta.

Asiakashyvyitys alentaa sopimustyönantajan TyEL-vakuutusmaksua.

Eläkevarat = Taseen vastuovelka + sijoitusten arvostuserot.

Hoitokustannustulos lasketaan siten, että liikekulujen kattamista varten peritystä **vakuutusmaksun hoitokustannusosasta** ja mahdollisista muista tuotoista vähennetään hoitomaksulla katettavat liikekulut. Hoitomaksuksi luetaan myös työkyvyttömyysratkaisujen kappalemäärästä riippuva vakuutusmaksun osuus. Lakisääteisiä maksuja ei oteta huomioon laskettaessa hoitokustannustulosta. Sijoitustoiminnan kulut katetaan sijoitustuotoista ja työkyvyn ylläpitokustannukset maksun työkyvyttömyysosalla.

Kokonaisliikekulut muodostuvat vakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluista sekä lakisääteisistä maksuista.

Kokonaistulos muodostuu vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta ja sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin.

Liikevaihto = vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta + sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa + muut tuotot.

Lakisääteiset maksut muodostuvat järjestelmän keskuselimenä toimivan Eläketurvakeskuksen toiminnan kustannusosuudesta, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan oikeushallintomaksusta ja Vakuutusvalvontaviraston (1.1.2009 alkaen Finanssivalvonta) valvontamaksusta.

Maksetut eläkkeet sisältävät eläkkeensaajille maksetut suoritukset.

Ositettu lisävakuutusvastuu muodostuu varoista, jotka on siirretty käytettäväksi vakuutuksenottajille annettaviin asiakashyvytyksiin.

Osittamaton lisävakuutusvastuu on osa yhtiön toimintapääomaa ja se toimii puskurina sijoitustoiminnan tuottoihin liittyville heilahteluille. Osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen siirretään osa kokonaistuloksesta.

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu on vakuutusmaksuvastuun osa, jolla puskuroidaan osaa osakesijoituksista. Tämän vastuuvelan osa muuttuu sen mukaan, miten osaketuotot eläkejärjestelmässä keskimäärin toteutuvat.

Sijoitusjakauma käyvin arvoin sisältää johdannaiset kohdistettuna alla olevalle omaisuuserälle. Sijoituksissa ei ole mukana kauppahintasaamia ja -velkoja.

Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen tulos lasketaan lisäämällä sijoitustoiminnan nettotuottoihin ja arvonmuutoksiin kirjanpidossa ne korkoräät, jotka tuloslaskelmassa sisältyvät muihin eriin, ja vähentämällä vastuuvelan tuottovaatimus.

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin lasketaan lisäämällä sijoitustoiminnan kirjanpidolliseen tulokseen omaisuuden arvostuserojen muutos.

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin lasketaan sijoitusjakaumaa vastaaville sijoituslajeille. Johdannaiset huomioidaan luonteensa mukaisesti omaisuuslajeittain. Lisäksi sijoitustoiminnan nettotuotossa huomioidaan sijoitustuottoihin kirjatut kohdistamattomat tuotot ja kulut sekä liikekulut.

Sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä tilikauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä kauden loppuun.

Tasoisvastuu toimii puskurina vakuutusliikkeen heilahteluille ja on osa vakuutusteknistä vastuuvelkaa. Vuosittain toteutuva positiivinen vakuutusliikkeen tulos viedään tasoisvastuuseen ja negatiivinen tulos katetaan tasoisvastuusta.

Toimintapääoma on määrä, jolla yhtiön varat käypiin arvoihin arvostettuina ylittävät yhtiön velat. Velkoihin luetaan vastuuvelka lukuun ottamatta osittamatonta lisävakuutusvastuuta. Toimintapääoma muodostuu yhtiön omasta pääomasta, omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotuksesta, osittamattomasta lisävakuutusvastuusta sekä poistoerosta vähennettynä aineettomilla hyödykkeillä. Joulukuussa 2008 vahvistetun poikkeuslain (853/2008) perusteella rinnastetaan vuoden 2010 loppuun asti vastuuvelasta toimintapääomaan määrä, joka on noin 4,2 prosenttia vakavaraisuusvastuuvelasta.

Tulosanalyysi kertoo tuloksen synnyn ja sen käytön. Tulos syntyy vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta ja sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin. Tulos käytetään vakavaraisuuden muutokseen, joka muodostuu tasoisvastuun ja toimintapääoman muutoksesta, ja siirtoon asiakashyvytyksiin.

Vakuutusmaksutulo muodostuu TyEL- ja YEL- maksutuloista, joista on vähennetty luottotappiot.

Vakuutusliikkeen tulos lasketaan yhtiön vastuulla olevien eläkkeiden osalta vähentämällä tasoisvastuun tuotosta ja maksun riskiosista yhtiön omalla vastuulla oleva eläkemeno.

Vakavaraisuus- eli toimintapääomavaatimukset perustuvat sijoitusomaisuuden riskiteoreettiseen tarkasteluun. Vakavaraisuuden tarkastelun perussuurena on ns. **vakavaraisuusraja**. Mitä riskipitoisempi yhtiön sijoitusjakauma on, sitä korkeampi on vakavaraisuusraja ja sitä enemmän toimintapääomaa se edellyttää. **Vakavaraisuuden** mittarina käytetään toimintapääoman suhdetta vastuuvelkaan ja toimintapääoman suhdetta vakavaraisuusrajaan. Toimintapääomaan rinnastettava erä otetaan tällöin myös huomioon. Toimintapääoman vähimmäismäärä on normaalioloissa kaksi kolmasosaa vakavaraisuusrajasta, mutta poikkeuslain voimassa ollessa 2 prosenttia vastuuvelasta, ja jos toimintapääoman määrä ylittää toisena vuonna vakavaraisuusrajan nelinkertaisen määrän (kohtuuraja), tulee yhtiön tehdä ylimääräinen siirto asiakashyvytyksiin.

Vastuuvelka eli yhtiön vakuutus sopimuksista aiheutuva vastuu muodostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta. Vastuuvelkaa kutsutaan myös eläkevastuuksi. Vakuutusmaksuvastuu on arvio tuleviin vakuutustapahtumiin perustuvien yhtiön vastuulla olevien eläkesuoritusten nykyarvosta. Korvausvastuu on arvio jo sattuneiden eläketapahtumien tulevaisuudessa maksettavien korvausten nykyarvosta. Lisäksi ositettu ja osittamaton lisävakuutusvastuu sekä osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu luetaan vakuutusmaksuvastuuseen ja tasoisvastuu luetaan korvausvastuuseen. Vakavaraisuusvastuuvelkaa laskettaessa vastuusta vähennetään osittamaton lisävakuutusvastuu, yrittäjän eläkelain vakuutusmaksuvastuu ja poikkeuslain voimassa ollessa toimintapääomaan vastuuvelasta rinnastettava erä.

Vastuuvelan tuottovaatimus määräytyy vastuuvelan laskennassa käytettävän diskonttokoron (3 %), eläkevastuiden täydennyskertoimen ja eläkelaitosten keskimääräisen osaketuoton perusteella.

Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämästä 1 653 943,23 eurosta varataan yleishyödylliseen tai siihen verrattavaan tarkoitukseen 10 000 euroa, käyttörahastoon siirretään 1 600 000 euroa ja voitto- ja tappioutilille jätetään 43 943,23 euroa. Takuupääomalle ei makseta korkoa vuonna 2008.

Helsingissä 9. maaliskuuta 2009

HALLITUS

Pekka Sairanen

Pertti Parmanne

Seppo Riski

Ernst Gylfe

Heikki Kauppi

Eero Lehti

Olavi Nieminen

Antti Rinne

Heikki Ropponen

Ralf Wickström

Mikko Karpoja, SHV
Vakuutusyhtiölain
18 luvun 8 §:n mukainen
vakuutusmatemaatikko

Tilintarkastuskertomus

Keskinäinen vakuutusyhtiö

Eläke-Fennian yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennian kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyksiä ja että emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ovat toimineet työeläkevakuutusyhtiölain, vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Helsingissä 20. maaliskuuta 2009

Ernst & Young Oy
KHT-yhteisö

Per-Olof Johansson KHT

Marja Tikka KHT

Hallinnointi- ja ohjausjärjestelmä

Eläke-Fennia on työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukainen työeläkevakuutusyhtiö. Sen hallintoa ja valvontaa säätelevät työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain lisäksi vakuutusyhtiölaki ja osakeyhtiölaki sekä näiden nojalla annetut säädökset, määräykset ja ohjeet. Yhtiön hallintoelimiä ovat yhtiökokous, hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja. Työeläkelakien säätämässä 1960-luvun alussa oli työmarkkinajärjestöillä tärkeä rooli ja ne ovat nykyään lakisääteisesti mukana työeläkeyhtiöiden hallinnossa.

Eläke-Fennian hallitus on hyväksynyt yhtiön hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää sekä hyvää hallintotapaa koskevan ohjeistuksen 25.8.2004. Ohjeistuksen pohjana olivat alun perin 1.7.2004 voimaantulleet listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevat suositukset, joita on noudatettu joko sellaisenaan tai TyEL-yhtiölle soveltuvien osin. Eläke-Fennian hallitus on viimeksi 26.1.2009 hyväksynyt mainittuun ohjeistukseen muutoksia, jotka johtuvat 1.1.2009 voimaantulleesta Suomen listayhtiöiden uudistusta hallinnointikoodista.

Osakkaat

Eläke-Fennia on keskinäinen vakuutusyhtiö. Osakkaita ovat vakuutuksenottajat, joilla on yhtiössä voimassa oleva työntekijän eläkelain tai yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus. Lisäksi yhtiön osakkaita ovat kunkin työntekijän eläkelain mukaisen perusvakuutuksen piiriin kuuluvat vakuutetut sekä takuusuuden omistajat.

Yhtiökokous

Ylintä päätösvaltaa Eläke-Fenniassa käyttävät osakkaat yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksessa on äänioikeus vakuutuksenottajilla ja takuusuuden omistajalla. Lisäksi äänioikeus on kunkin työntekijän eläkelain mukaisen perusvakuutuksen piiriin kuuluvien vakuutettujen valitsemalla edustajalla.

Yksityiskohtaiset tiedot äänioikeuden jakautumisesta löytyvät Eläke-Fennian yhtiöjärjestyksestä, joka on julkaistu yhtiön internetsivuilla www.elake-fennia.fi.

Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat sekä päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta. Yhtiökokous päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja päättää muista kokouskutsussa ilmoitetuista asioista.

Yhtiökokouskutsu julkaistaan viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta vähintään kahdessa Helsingissä ilmestyvässä sanomalehdessä, joista toinen on ruotsinkielinen, sekä yhtiön internetsivuilla www.elake-fennia.fi.

Eläke-Fennian varsinainen yhtiökokous pidettiin viimeksi 24.4.2008.

Hallintoneuvosto

Eläke-Fennialla on työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukainen hallintoneuvosto.

Yhtiökokous valitsee hallintoneuvostoon 28 jäsentä kolmeksi vuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain jäsenistä on erovuorossa enintään kymmenen. Hallintoneuvoston jäsenistä seitsemän valitaan keskeisten työnantajia edustavien keskusjärjestöjen ja seitsemän keskeisten palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen nimeämistä ehdokkaista. Hallintoneuvosto valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, joista toisen on oltava vakuutettujen edustajien ehdottama henkilö. Hallintoneuvosto voi valita useamman kuin yhden varapuheenjohtajan, jolloin yksi varapuheenjohtajista on valittava ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi. Mikäli hallintoneuvoston puheenjohtajaksi ei ole valittu vakuutettujen edustajien ehdottamaa henkilöä, tämä valitaan ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi.

Hallintoneuvoston työjärjestyksessä kuvataan hallintoneuvoston kokoonpano, tehtävät ja hallintoneuvoston kokouksen järjestämiseen liittyvät asiat.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa yhtiön hallintoa. Hallintoneuvoston tehtävät on lueteltu laissa ja yhtiöjärjestyksessä.

Hallintoneuvosto kokoontui kaksi kertaa vuonna 2008. Kokouksiin osallistui keskimäärin 80 prosenttia jäsenistä. Yhtiökokouksen päätökseen perustuen hallintoneuvoston jäsenten vuosipalkkiot olivat puheenjohtajalle 4 500 euroa, varapuheenjohtajille 3 000 euroa ja jäsenille 1 800 euroa. Kokouspalkkio oli 400 euroa kokoukselta.

Hallintoneuvoston vaalivaliokunta

Hallintoneuvosto valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan hallintoneuvoston vaalivaliokunnan, johon kuuluu neljä hallintoneuvoston ja kaksi hallituksen jäsentä. Jäsenistä

puolet valitaan vakuutuksenottajien ja puolet vakuutettujen hallintoneuvostoedustajien ehdottamista henkilöistä. Hallintoneuvosto valitsee vaalivaliokunnalle sen jäsenistä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, joista toiseksi on valittava vakuutettujen edustajien ehdottama henkilö. Hallintoneuvosto päättää vaalivaliokunnan jäsenille maksettavan palkkion. Vaalivaliokunnan tehtävänä on valmistella yhtiökokoukselle ehdotus hallintoneuvoston jäsenten valinnasta ja palkkioista sekä hallintoneuvostolle ehdotus hallituksen jäsenten valinnasta ja palkkioista. Tarkemmat määräykset vaalivaliokunnasta on annettu yhtiöjärjestyksessä.

Vaalivaliokunnan jäseniksi valittiin vakuutuksenottajien ehdottamina jäseninä uudelleen Eläke-Fennian hallituksesta kauppaneuvos, hallituksen puheenjohtaja Eero Lehti ja hallintoneuvostosta kauppaneuvos, hallituksen puheenjohtaja Heimo Aho sekä yrittäjäneuvos, hallituksen puheenjohtaja Markku Koskenniemi. Vakuutettujen ehdottamina jäseninä vaalivaliokuntaan valittiin uudelleen Eläke-Fennian hallituksesta puheenjohtaja Antti Rinne sekä hallintoneuvostosta johtaja Markku Markkula ja johtaja Marjaana Valkonen. Vaalivaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Markku Koskenniemi ja varapuheenjohtajaksi Marjaana Valkonen. Hallintoneuvosto valitsi 3.4.2008 kokouksessaan Markku Markkulan tilalle vaalivaliokunnan jäseneksi puheenjohtaja Pertti Porokarin.

Hallitus

Eläke-Fennian hallitukseen kuuluu kymmenen varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja varajäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain enintään neljä varsinaista jäsentä on erovuorossa. Hallituksen jäsenistä kolme varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen valitaan keskeisten työnantajakeskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä ja kolme varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen keskeisten palkansaajakeskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Hallitus valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, joista toisen tulee olla vakuutettujen edustajien ehdottama henkilö. Hallitus voi valita useamman kuin yhden varapuheenjohtajan, jolloin yksi varapuheenjohtajista on valittava ensimmäiseksi varapu-

heenjohtajaksi. Mikäli hallituksen puheenjohtajaksi ei ole valittu vakuutettujen edustajien ehdottamaa henkilöä, tämä valitaan ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi.

Lain mukaan hallituksen jäsenen on oltava hyvämaineinen ja hänellä on oltava hyvä työeläkevakuutuksen tuntemus. Hallituksessa on lisäksi oltava hyvä sijoitustoiminnan asiantuntemus.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta pääsääntöisesti kerran kuussa ja on päätösvaltainen, kun yli puolet sen jäsenistä on saapuvilla.

Hallituksen apuna toimivat nimitys- ja palkitsemisvaliokunta sekä tarkastusvaliokunta. Valiokunnat tekevät hallitukselle esityksiä ja selvityksiä niille määrätystä tehtävistä. Valiokunnilla ei ole päätösvaltaa.

Hallituksen tulee yhdessä toimitusjohtajan kanssa johtaa yhtiötä ammattitaitoisesti, terveiden ja varovaisten liikeperiaatteiden sekä luotettavaa hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti. Hallituksen yleisenä tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitukselle kuuluvat periaatteessa kaikki ne tehtävät, joita ei laissa tai yhtiöjärjestyksessä ole määrätty yhtiön muulle elimelle tai jotka niiden luonteen johdosta eivät kuulu muiden elinten toimivallan piiriin.

Hallituksen työjärjestyksessä kuvataan ja ohjeistetaan hallituksen käytännön työskentelyä. Työjärjestyksessä kuvataan hallituksen kokouskäytännöt, valiokuntien tehtävät ja kokoonpanot ja hallituksen kokouksissa käsiteltävät raportit ja katsaukset.

Yhtiöjärjestyksessä ja hallituksen työjärjestyksessä on lueteltu Eläke-Fennian hallitukselle edellä esitetyn lisäksi kuuluvat tehtävät. Näitä ovat:

- toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen, varatoimitusjohtajan, vakuutusmatemaatikon ja johtajien nimittäminen ja erottaminen
- yhtiökokouksen koollekutsumisesta päättäminen
- yhtiön tavoitteesta ja strategiasta päättäminen
- yhtiön organisaation päälinjoista päättäminen
- tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatiminen
- yhtiön sijoitussuunnitelmasta ja siihen liittyvistä päätösvaltuuksista päättäminen
- yhtiön sijoitustoiminnasta, siltä osin kuin sitä ei ole delegoitu, päättäminen

- huolehtia siitä, että yhtiöllä on sen toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät
- yhtiön koko toimintaa koskevan riskienhallintasuunnitelman hyväksyminen
- arvioida vuosittain, onko yhtiön sisäinen valvonta asianmukaisesti järjestetty
- henkilöstön palkitsemisjärjestelmistä päättäminen
- yhtiön neuvottelukuntien sääntöjen vahvistamisesta, jäsenten valinnasta ja jäsenten palkkioista päättäminen.

Hallitus arvioi omaa toimintaansa ja työskentelytapojaan kerran vuodessa tavoitteenaan hallitustyöskentelyn kehittäminen ja parantaminen.

Eläke-Fennian hallitus kokoontui vuonna 2008 kaksitoista kertaa. Kokouksiin osallistui keskimäärin 97 prosenttia jäsenistä. Hallintoneuvoston päätöksen mukaisesti hallituksen jäsenille maksettiin vuosipalkkioina puheenjohtajalle 17 000 euroa, varapuheenjohtajille 13 000 euroa, varsinaisille jäsenille 8 000 euroa ja varajäsenille 6 000 euroa. Hallituksen puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajille maksettiin kokouspalkkiota 400 euroa kokoukselta sekä jäsenille ja varajäsenille 350 euroa kokoukselta.

Hallituksen valiokunnat

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta sekä tarkastusvaliokunta tekevät hallitukselle esityksiä ja selvityksiä niille määräytyistä tehtävistä. Valiokunnilla ei ole päätösvaltaa.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan muodostavat hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Valiokunnan tehtävänä on yhtiön toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa sekä yhtiön hallituksen nimittämien johtajien palkitsemis- ja nimittämisasioiden valmistelu, suunnittelu ja kehittäminen. Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan esitykset tuodaan hallituksen päätettäväksi.

Vuonna 2008 nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajana toimi Eläke-Fennian hallituksen puheenjohtaja Eero Lehti ja jäseninä hallituksen varapuheenjohtajat Pertti Parmanne ja Seppo Riski. Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta kokoontui 4 kertaa ja kokouksiin osallistui 100 prosenttia jäsenistä. Hallintoneuvoston päätöksen mukai-

sesti nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan kokouksista maksettiin hallituksen puheenjohtajalle 400 euroa kokoukselta ja hallituksen varapuheenjohtajille 375 euroa kokoukselta.

Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokuntaan kuuluu kolme hallituksen keskuudesta valitsemaa jäsentä, joista yksi valitaan työnantajia edustavien keskusjärjestöjen ja yksi palkansaajia edustavien keskusjärjestöjen edustamista hallituksen jäsenistä ja yksi muista hallituksen jäsenistä. Hallitus määrää valiokunnalle puheenjohtajan. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on yhtiön taloudellisen tilanteen, taloudellisen raportoinnin sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyyden ja asianmukaisuuden seuranta sekä sisäisen tarkastuksen suunnitelmien ja raporttien käsittely. Valiokunta raportoi hallitukselle.

Vuonna 2008 tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimi varatoimitusjohtaja Heikki Ropponen ja jäseninä toiminnanjohtaja Heikki Kauppi ja toimitusjohtaja Olavi Nieminen. Tarkastusvaliokunta kokoontui 6 kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti oli 100. Hallintoneuvoston päätöksen mukaisesti tarkastusvaliokunnan kokouksista maksettiin valiokunnan jäsenille 350 euroa kokoukselta.

Johto

Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen

Toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen nimittää hallitus. Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan sijainen toimii toimitusjohtajana silloin, kun toimitusjohtaja on estynyt hoitamasta tehtävänsä. Eläke-Fennian toimitusjohtajana toimii Lasse Heiniö. Toimitusjohtajan sijaisena on vuonna 2008 toiminut eläkkeelle siirtymiseensä saakka varatoimitusjohtaja Tarkko Jousi.

Johtoryhmä ja sijoituskomitea

Hallituksen nimittämistä johtajista muodostuva johtoryhmä avustaa toimitusjohtajaa yhtiön operatiivisessa toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa. Johtoryhmä on mukana muun muassa yhtiön strategiaan, budjetointiin ja organisaatioon liittyvien asioiden valmistelussa hallitukselle.

Sijoituskomiteassa käsitellään keskeiset toimitusjoh-

tajan päätettäviksi tulevat sijoitusasiat sekä valmistellaan hallituksen päätettäviksi tulevat sijoitusten päätösesitykset ja sijoitussuunnitelma.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta, sisäinen tarkastus

Sisäisen valvonnan avulla pyritään varmistamaan muun muassa

- asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen sekä voimavarojen taloudellinen ja tehokas käyttö
- taloudellisen ja muun johtamisinformaation luotettavuus ja oikeellisuus
- lakien, määräysten ja ohjeiden noudattaminen sekä hallintoelinten päätösten, sisäisten suunnitelmien, sääntöjen ja menettelytapojen noudattaminen.

Eläke-Fennian hallitus arvioi vuosittain, onko yhtiön sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti. Hallituksen tekemä arvio perustuu yhtiön sisäisen tarkastuksen laatimaan kirjalliseen selvitykseen. Lisäksi hallitus kuulee yhtiön ulkoista tilintarkastajaa vuosittain sisäisen valvonnan tilasta.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sillä tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja siihen olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Eläke-Fennian hallitus hyväksyy yhtiön koko toiminnan kattavan riskienhallintasuunnitelman. Eläke-Fennian hallituksella ja johdolla on ensisijainen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Sen lisäksi jokainen Eläke-Fennian linjajohtaja on vastuussa oman toimintansa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta.

Eläke-Fennian keskeiset riskit liittyvät sijoitustoimintaan, vakuutusteknisiin riskeihin ja operatiivisiin riskeihin. Hallitus hyväksyy sijoitustoiminnan riskienhallintasuunnitelman vuosittain yhtiön sijoitussuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Eläke-Fennian sisäisen tarkastuksen tehtävänä on mm. arvioida yhtiön sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Sisäinen tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa. Hallinnollisesti sisäinen tarkastus on toimitusjohtajan alainen. Eläke-Fennian

hallitus hyväksyy vuosittain sisäisen tarkastuksen toimintasuunnitelman.

Hyvää vakuutustapaa koskeva ohjeistus

Eläke-Fennian hallitus on hyväksynyt hyvää vakuutustapaa koskevan ohjeistuksen 20.12.2005. Ohjeistus koskee Eläke-Fennian ja vakuutuskenottajien välisissä liiketoimissa ja sopimussuhteissa noudatettavia periaatteita.

Lahjonnan vastaiset periaatteet

Syksyllä 2005 Eläke-Fenniassa uudistettiin ja selkeytettiin ohjeistus erilaisten lahjojen antamisen ja vastaanottamisen sekä erilaisten matkojen ja tarjoilujen antamisen ja vastaanottamisen osalta nimenomaan silmällä pitäen lahjonnan vastaisuutta. Ohje koskee koko henkilöstöä ja sen tarkoituksena on varmistaa, että yrityksen palveluksessa olevat tai muutoin yrityksen puolesta toimivat henkilöt eivät tarjoa, vaadi tai ota vastaan lain vastaisia etuuksia toimessaan viranomaisten tai toisten yritysten kanssa. Ohjeessa linjataan se, mitä Eläke-Fenniassa pidetään tavanomaisena ja hyväksyttävänä yhteydenpitona muihin yrityksiin ja viranomaisiin.

Ohjeen noudattamista valvotaan osana yhtiön sisäistä valvontaa. Lain mukaisten seuraamusten lisäksi ohjeessa on määritelty sanktiot voimassa olevan ohjeen rikkomisesta.

Hallitus, hallintoneuvosto ja johto

HALLITUS 1.1.2009

Puheenjohtaja:

Pekka Sairanen

s. 1957, kauppatieteiden maisteri hallituksen puheenjohtaja, Domus Yhtiöt Oy
Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n yrittäjävaltuuskunnan jäsen, Rakennusteollisuus RTT:n varapuheenjohtaja, Rakennusteollisuus RT:n hallituksen jäsen, Puusepänteollisuus ry:n puheenjohtaja, Metsäteollisuus MT:n hallituksen jäsen, Suomalaisen työn liiton johtokunnan puheenjohtaja
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2011

Varapuheenjohtajat:

Pertti Parmanne

s. 1946, valtiotieteiden maisteri johtaja, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
palkansaajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2009

Seppo Riski

s. 1943, oikeustieteen kandidaatti, varatuomari
työmarkkinasektorin johtaja, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry vuoteen 2008 asti
Eläketurvakeskuksen edustajiston jäsen vuoteen 2008 asti, Koulutusrahaston hallintoneuvoston puheenjohtaja (2007) ja varapuheenjohtaja (2008), Työ- ja koulutusasiainneuvoston jäsen vuoteen 2008 asti, Työtömyysvakuutusrahaston hallituksen puheenjohtaja (2007) ja varapuheenjohtaja (2008)

työnantajajärjestöjen edustaja varajäsen 1998–2003
varsinainen jäsenyys alkanut 1.1.2004
erovuorossa 31.12.2009

Muut työmarkkinajärjestöjen edustajat:

Ernst Gylfe

s. 1944, insinööri
hallituksen puheenjohtaja, Novita Oy
työnantajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.1.2004
erovuorossa 31.12.2009

Heikki Kauppi

s. 1955, diplomi-insinööri
toiminnanjohtaja, Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry
AKAVA ry:n hallituksen varapuheenjohtaja, Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry:n hallituksen varapuheenjohtaja
palkansaajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2011

Antti Rinne

s. 1962, oikeustieteen kandidaatti
puheenjohtaja, Toimihenkilöunioni TU ry
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n varapuheenjohtaja, STTK:n hallituksen jäsen, STTK:n hallituksen työvaliokunnan jäsen, Toimihenkilöiden työttömyyskassan hallituksen puheenjohtaja, Teollisuuden Palkansaajat -neuvottelukunnan (TP) puheenjohtaja, VVO-yhtymä Oyj:n hallituksen jäsen
palkansaajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.1.2006
erovuorossa 31.12.2011

Heikki Ropponen

s. 1948, oikeustieteen kandidaatti, kauppatieteiden maisteri
varatoimitusjohtaja, Suomen Kaupan Liitto ry
Eläketurvakeskuksen edustajiston jäsen, Finnvera Oyj:n hallintoneuvoston jäsen, Helsingin Kauppiaitten yhdistys ry:n puheenjohtaja, Markkinointi-Instituutin hallituksen jäsen, Koulutusrahaston hallintoneuvoston jäsen
työnantajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2011

Hallituksen muut jäsenet:

Eero Lehti

s. 1944, valtiotieteiden maisteri, kauppaneuvos, kunniatohtori (Vaasan yliopisto)
kansanedustaja
Taloustutkimus Oy:n hallituksen puheenjohtaja, Suomen Lehtiyhtymä Oy:n hallituksen puheenjohtaja, Fennian hallituksen puheenjohtaja, Henki-Fennian hallituksen puheenjohtaja, Talentum Oyj:n hallituksen jäsen, Eilakaisla Oy:n hallituksen puheenjohtaja, Itella Oy:n hallintoneuvoston puheenjohtaja, Tekesin hallituksen jäsen
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2009

Olavi Nieminen

s. 1952, optikko, hakanomi
hallituksen puheenjohtaja, Piiloset by Finnsusp Oy
Suomen Yrittäjien työmarkkinavaltuuskunnan puheenjohtaja, Suomen Optisen Alan Tukkukauppiat ry:n puheenjohtaja
jäsenyys alkanut 1.7.1998
erovuorossa 31.12.2010

Ralf Wickström

s. 1949, Kauppaopisto, VTS
hallituksen puheenjohtaja,
Lähivakuutus osk
*Lähivakuutus Keskinäinen Yhtiön
hallituksen puheenjohtaja*
jäsenyys alkanut 1.1.2007
erovuorossa 31.12.2010

Varajäsenet:**Antti Kuljukkanen**

s. 1961, valtiotieteiden maisteri,
eMBA
toimitusjohtaja, Keskinäinen Vakuu-
tusyhtiö Fennia
*Henki-Fennian hallituksen jäsen,
Finanssialan Keskusliiton hallituksen
jäsen, Suomen Yrittäjien hallituksen
jäsen, Helsingin seudun kauppa-
marin valtuuskunnan jäsen, Kadetti-
kunnan talousjaoston jäsen, Helsinki
Mission valtuuskunnan jäsen, Liiken-
nevakuutuskeskuksen puheenjohtaja*
jäsenyys alkanut 1.1.2007
erovuorossa 31.12.2009

Reija Lilja

s. 1954, Ph.D., The London School
of Economics and Political Science
(kansantaloustiede)
tutkimusjohtaja, Palkansaajien tutki-
muslaitos
*Helsingin Kauppakorkeakoulun kan-
santaloustieteen laitoksen dosentti
1991–, Veronmaksajain Keskusliiton
hallituksen jäsen 2001–, Saman-
palkkaisuusohjelman korkean tason
seurantaryhmän jäsen, Sosiaali- ja
terveysministeriö, 2007–, Kansanta-
loudellinen aikakausikirja, toimitus-
neuvoston jäsen, 2007–, Verotuksen
kehittämistyöryhmän jäsen, Valtiova-
rainministeriö, 2008–*

jäsenyys alkanut 1.1.2007
erovuorossa 31.12.2010

Rauno Mattila

s. 1946
teollisuusneuvos
*Trafotek Oy:n ja Teknopower Oy:n
hallituksen puheenjohtaja, Fennian
hallituksen jäsen, Perheyrittäjien liitto
ry:n hallituksen jäsen*
työnantajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.1.2004
erovuorossa 31.12.2009

Timo Vallittu

s. 1953, kansakoulu
puheenjohtaja, Kemianliitto-Kemi-
facket ry
*Suomen Ammattiliittojen Keskus-
järjestö SAK ry:n hallituksen jäsen,
Hyvinkään kaupunginvaltuuston
varajäsen*
palkansaajajärjestöjen edustaja
jäsenyys alkanut 1.1.2004
erovuorossa 31.12.2009

HALLINTONEUVOSTO 1.1.2009**Puheenjohtaja:**

Markku Koskenniemi, s. 1942
yrittäjäneuvos,
hallituksen puheenjohtaja
Tammerneon Oy

Varapuheenjohtajat:

Marjaana Valkonen, s. 1952
1. varapuheenjohtaja
johtaja
Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry

Heimo Aho, s. 1949

kauppaneuvos,
hallituksen puheenjohtaja
SKS Group Oy

Työnantajajärjestöjen edustajat:

Jyrki Kaskinen, s. 1961
toimitusjohtaja
Raskone Oy

Heikki Nikku, s. 1947

toimitusjohtaja
Logica Suomi Oy

Marja Rantanen, s. 1943

toimitusjohtaja
Lahden Lounaspörssi Oy

Klaus Saarikallio, s. 1955

toimitusjohtaja
Normek Oy

Jukka Tikka, s. 1953

toimitusjohtaja
Länsi-Savo Oy

Kalevi Vuorisalo, s. 1945

teollisuusneuvos, toimitusjohtaja
Teknikum Yhtiöt Oy

Palkansaaajajärjestöjen edustajat:

Anneli Myllärinen, s. 1952
hallituksen jäsen
Toimihenkilöunioni TU ry

Håkan Nystrand, s. 1955
puheenjohtaja
METO – Metsäalan Asiantuntijat ry

Tuula A. Paunonen, s. 1955
pääkirjanpitäjä
Länsi-Savo Oy

Pertti Porokari, s. 1964
puheenjohtaja
Uusi Insinööriliitto UIL ry

Matti Putkonen, s. 1950
viestintäpäällikkö
Metallityöväen Liitto ry

Anssi Vuorio, s. 1965
1. varapuheenjohtaja
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Hallintoneuvoston muut jäsenet:

Kaj Ericsson, s. 1943
toimitusjohtaja
Harry Schaumans Stiftelse

Pertti Hakala, s. 1949
hallituksen puheenjohtaja
Printal Oy

Oiva Iisakka, s. 1956
toimitusjohtaja
Noa Säästöpankki Oy

Tauno Jalonen, s. 1945
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjien Sympoint Oy

Pentti Jussila, s. 1949
toimitusjohtaja
Kuljetusliike I Lehtonen Oy

Jari Kostamo, s. 1957
toimitusjohtaja
MDC Group Oy

Taisto Lehti, s. 1954
hallituksen puheenjohtaja
Oy Odensö Ab

Tauno Maksniemi, s. 1959
toimitusjohtaja
RTK-Palvelu Oy

Erkki Moisander, s. 1953
toimitusjohtaja
Lähivakuutus-ryhmän Keskusliitto ry

Lasse Murto, s. 1943
toimitusjohtaja
A-klinikkasäätiö

Heikki Rinta-Rahko, s. 1949
toimitusjohtaja
Kurikan Keskus-Optiikka Ky

Lasse Savonen, s. 1951
kauppaneuvos, toimitusjohtaja
AstraZeneca Oy

Stefan Wentjärvi, s. 1967
toimitusjohtaja
Blue1 Oy

TILINTARKASTAJAT 1.1.2009**Varsinaiset tilintarkastajat:**

Per-Olof Johansson
KHT

Marja Tikka
KHT

Varatilintarkastajat:

Tuija Korpelainen
KHT

Ulla Nykky
KHT

JOHTO 1.1.2009**Johtoryhmä:****Lasse Heiniö**

toimitusjohtaja

s. 1951, filosofian maisteri, SHV
*Fennian hallituksen varajäsen, Henki-Fennian hallituksen jäsen, Työeläkeva-
 kuuttajat TELA ry:n hallituksen jäsen, AEIP:n hallituksen jäsen*

Johtoryhmän jäsen vuodesta 1998

Matti Carpén

varatoimitusjohtaja

asiakaslinjasta vastaava johtaja

s. 1960, diplomi-insinööri

Aina Group Oyj:n hallituksen jäsen

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2004

Mika Ahonenlakiasiat-, suunnittelu- ja viestintä-
yksiköstä vastaava johtaja

s. 1967, oikeustieteen kandidaatti

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2008

Eeva Grannenfelt

sijoituslinjasta vastaava johtaja

s. 1958, kauppatieteiden maisteri,

CEFA

Henki-Fennian hallituksen varajäsen

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2002

Irmeli Heino

talous- ja HR-yksiköstä vastaava

johtaja

s. 1951, filosofian maisteri

Johtoryhmän jäsen vuodesta 1998

Mikko Karpojaaktuaaritoimen ja riskienhallintayksi-
kön vastaava johtaja

s. 1962, valtiotieteiden maisteri, SHV

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2007

Laajennettu johtoryhmä, johon
 kuuluvat lisäksi seuraavat johtajat:

Sakari Kalske

s. 1964, sosionomi, eMBA

johtaja asiakaslinjassa IT-palvelut ja
kehitys*Arek Oy:n hallituksen varajäsen, Tieto-
Enator Esy Oy:n hallituksen jäsen***Seppo Mattila**

s. 1943, LKT

johtaja, ylilääkäri

ratkaisutoiminta ja työhyvinvointipal-
velut*TELAN työeläkekuntoutuksen neuvot-
telukunnan jäsen***Timo Stenius**

s. 1956, diplomi-insinööri

johtaja sijoituslinjassa kiinteistösijoi-
tukset ja yritysrahoitus*Avara Suomi Oy:n hallituksen jäsen,
Raklin hallituksen jäsen***Asiantuntijalääkärit:****Seppo Mattila**

ylilääkäri

LKT, sisätautien erikoislääkäri, vakuu-
tuslääketieteen erityispätevyys**Hans Fredriksson**

apulaisyylilääkäri

LKT, yleislääketieteen, työterveys-
huollon ja psykiatrian erikoislääkäri,
vakuutuslääketieteen erityispätevyys**Timo Honkanen**

asiantuntijalääkäri

LL, sisätautien erikoislääkäri, vakuu-
tuslääketieteen erityispätevyys**Tapio Ropponen**

asiantuntijalääkäri

LL, YTM, työterveyslääkäri,

vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Mikael Ojala

asiantuntijalääkäri

LKT, neurologian erikoislääkäri

Jyrki Varjonen

asiantuntijalääkäri

Vastuullinen vakuutusmatemaatikko:**Mikko Karpoja**

valtiotieteiden maisteri, SHV

Neuvottelukunnat 1.1.2009

Eläkeasiain neuvottelukunta:

Puheenjohtaja:

Seppo Mattila

johtaja, ylilääkäri
Eläke-Fennia

Varapuheenjohtaja:

Hans Fredriksson

apulaisyliääkäri
Eläke-Fennia
asiantuntijajäsen

Juri Aaltonen

lakimies
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Ralf Forsén

varatuomari
Tekniikan Akateemisten Liitto TEK ry

Mikko Räsänen

asiamies
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Hannu Saimanen

johtaja
Puu- ja erityisalojen työttömyyskassa

Kari Vilkman

työsuojelusihteeri
Metallityöväen Liitto ry

Markus Äimälä

varatuomari
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Vakuutettujen neuvottelukunta:

Puheenjohtaja:

Arvi Tuomarmäki

sähköasentaja
Hella Lighting Finland Oy

Senja Hakola

lentokelpoisuusinsinööri
Blue1 Oy

Sinikka Hyypä

varastotyöntekijä
Kokkolan Halpa-Halli Oy

Esa Ikkälä

projektipäällikkö
Are Oy

Jarkko Jokinen

koestaja
Kempfi Oy

Saija Kaven

osastonhoitaja
Vantaan Vinkki

Minna Kettunen

myyjä
H&M Hennes & Mauritz Oy

Lassi Tapio Kirjavainen

kivityömies
Tulikivi Oyj

Saila Lehtomäki

aluemyyntipäällikkö
Kempfi Oy

Jouko Malinen

pääsuunnittelija
Logica Suomi Oy

Jukka Mandelin

henkilöstöohjaaja
Kempfi Oy

Marja Mielonen

ompeleija
Pola Oy

Heli Mäkinen

leipuri
Primulan Leipomot Oy

Kirsi Palvanen

palkanlaskija
Foxconn Oy

Raimo Rautanen

autonkuljettaja
Suomen Kiitoautot Oy

Seppo Rosendahl

tuotantojohtaja
SP-Paino Oy

Helena Saarinen

hinnoittelufaktori
Libris Oy

Kauko Kalervo Sarha

sosiaaliterapeutti
Turun A-klinikka

Kai Välihalo

lasivarastonhoitaja
Domus Yhtiöt Oy

Suuriasiakasneuvottelukunta:

Puheenjohtaja:

Antti Aho

hallituksen puheenjohtaja
Helsingin Lääkärikeskus Oy

Varapuheenjohtaja:

Juha Valkamo

toimitusjohtaja
Oy Primula Ab

Raimo Anjala

CFO
Teknos Oy

Leif Enberg

hallituksen puheenjohtaja
Oy Mapromec Ab

Kimmo Fischer

toimitusjohtaja
Sito Oy

Jarmo Halonen

toimitusjohtaja
Elecster Oyj

Pekka Hongisto

toimitusjohtaja
Oy Matkahuolto Ab

Leif Itäinen

toimitusjohtaja
As.ajotsto Peltonen, Ruukonen
& Itäinen Oy

Reijo Jokela

toimitusjohtaja
Suomen Broiler Oy

Tuomo Järvinen

hallituksen puheenjohtaja
Esski Oy

Erkki Kaijasilta

toimitusjohtaja
T-Drill Oy

Jouko Karttunen

toimitusjohtaja
Tiliaktiiva Oy

Esko Keskinen

johtaja
Teknologiateollisuus ry

Heimo Keskinen

Hallituksen puheenjohtaja
Ravintolakolmio-ryhmä

Björn Kolster

hallituksen puheenjohtaja
Oy Kolster Ab

Kalle Kujanpää

talousjohtaja
MSK Group Oy

Markku Leppänen

toimitusjohtaja
Lomaliitto ry

Perttu Liukku

toimitusjohtaja
Avara Suomi Oy

Ulla Matsi-Koistinen

talousjohtaja
Taloustutkimus Oy

Kari Onniskä

toimitusjohtaja
Talent Partners Oy

Rolf Paulow

hallituksen puheenjohtaja
Finnkarelia Virke Oy

Martti Paunu

toimitusjohtaja
Väinö Paunu Oy

Tapio Pitkänen

toimitusjohtaja
Lujatalo Oy

Aki Puska

toimitusjohtaja
Are Oy

Juha Rostedt

toimitusjohtaja
Canncolor Oy

Tapio Rummukainen

toimitusjohtaja
Rocla Oyj

Harri Savolainen

talousjohtaja
Logica Oyj

Pentti J. Siikarla

toimitusjohtaja
Yrittäjien Oikeussuoja Oy

Kaj Ström

hallituksen puheenjohtaja
Oy Motoral Ab

Timo Suominen

toimitusjohtaja
Empower Oy

Kimmo Suupohja

toimitusjohtaja
Hella Lighting Finland Oy

Seppo Suuriniemi

hallituksen puheenjohtaja
Lojer Oy

Esko Torssonen

toimitusjohtaja
Suomen Kiitoautot Oy

Göran Weber

toimitusjohtaja
Selecta oy

Olli Vilppunen

toimitusjohtaja
LSK Electrics Oy

Pentti Virtanen

toimitusjohtaja
FSP Finnish Steel Painting Oy

Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia

Kansakoulukuja 1

00100 HELSINKI

Postiosoite 00041 Eläke-Fennia

Puhelin 010 5031

Faksi 010 503 7680

www.elake-fennia.fi